

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
EVANGELICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Bakalářská práce

Perly sviním
Mt 7,6+15-22

Mgr. Vlasta Groll

Katedra Nového zákona
Vedoucí práce: Doc. Jiří Mrázek Th.D.
Studijní program: Teologie
Studijní obor: Evangelická teologie (jednooborová)

Praha 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci s názvem *Perly sviním* napsala samostatně a výhradně s použitím uvedených pramenů.

Souhlasím s tím, aby práce byla zveřejněna pro účely výzkumu a soukromého studia.

V Žerůtkách dne 27. dubna 2012

Mgr. Vlasta Groll

Bibliografická citace

<Perly sviním : Mt 7,6+15-22 / Mgr. Vlasta Groll; vedoucí práce: Doc. Jiří Mrázek Th.D. -- Praha, 2012 -- 65 s.

Anotace

Bakalářská práce Perly sviním (Mt 7,6+15-22) zahrnuje překlad a exegesi dané části kázání na hoře a jeho následný rozbor v rovině gramatické i významové. Pokouší se shrnout jednotlivé přístupy k problematickým prvkům textu ze strany theologů zejména 20. století a naznačit směry, kterými se ubírali. Dále přibližuje dobové pozadí, které mohlo ovlivnit evangelistu při psaní, zmiňuje i mimobiblické paralely daných textů a přihlíží k tzv. Wirkungsgeschichte. Hledá prvek, spojující verše o psech a o falešných prorocích. Práce se nezabývá ohlasy na Mt 7,6+15-22 v Čechách a na Moravě.

Klíčová slova

Perly, svině, psi, falešní proroci, vlk v ovčím rouchu, exegese, Wirkungsgeschichte.

Summary

The Bachelor thesis Pearls before Swine (Mt 7,6+15-22) includes a translation and exegesis of this part of the Sermon on the Mount and its grammatical analysis and in-depth study. It is an attempt to sum up various approaches to problematic elements of the text, how they are handled by different theologians mainly of the 20th century, and to hint at the directions which they followed. Further an outline of the period background which could have possibly influenced the evangelist by writing is drawn up. The non-biblical parallels of these texts are mentioned, and the so called Wirkungsgeschichte of this text is chalked out. This thesis tries to figure out something which joins the verses about dogs and about false prophets together. The responses of the Mt 7,6+15-22 in Bohemia and Moravia are excluded.

Keywords

Pearls, Swine, Dogs, False Prophets, Wolf in the Sheep's Skin, Exegesis, Wirkungsgeschichte.

Poděkování

Děkuji vedoucímu diplomové práce za trpělivost a tchánovi za dobré rady a za to, že mi hlídáním synů umožnil věnovat se studiu.

Obsah

Úvod.....	7
1. Exegese.....	8
1.1. Originální text.....	8
1.2. Pracovní překlad.....	8
1.2.2. Určení slovesných tvarů.....	9
1.3. Porovnání překladových verzí.....	9
1.4. Rozsah a kontext.....	11
1.5. Komentář.....	12
1.5.1. Verš 6.....	12
1.5.2. Verš 15.....	14
1.5.3. Verš 16.....	15
1.5.4. Verš 17.....	16
1.5.5. Verš 18.....	17
1.5.6. Verš 19.....	17
1.5.7. Verš 20.....	17
1.5.8. Verš 21.....	18
1.5.9. Verš 22.....	19
2. Psi a svině – Mt 7,6.....	20
2.1. Vlastní text a paralely.....	20
2.2. Směry interpretace.....	22
2.2.2. Chyba překladu.....	22
2.2.3. Přísloví.....	23
2.2.4. Doslovný výklad.....	24
2.2.5. Ztracený kontext.....	26
2.2.6. Metaforická interpretace.....	27
2.2.7. Profánně-mudroslovný výklad.....	29
2.3. Pohled některých církevních otců a reformátorů.....	31
3. Falešní proroci – Mt 7, 15-22.....	35
3.1. Vlastní text a paralely	35
3.2. Pravý prorok.....	38
3.3. Falešný prorok.....	40
3.3.2 Falešní křesťanští učitelé.....	41
3.3.3. Stoupenci apoštola Pavla.....	42
3.3.4. Antinomisté.....	42
3.3.5. Charismatici.....	43
3.3.6. Zéloti.....	43
3.3.7. Farizeové.....	43
3.4. Pohled některých církevních otců a reformátorů.....	44
Závěr.....	48
Seznam pramenů a literatury:.....	50
Seznam zkratk:.....	54

Přílohy.....55

Úvod

Ve své práci se budu zabývat částí Matoušova kázání na hoře¹ o perlách, sviních a falešných prorocích. Nejprve provedu exegesi daného oddílu, poté se budu zabývat pokusy o vysvětlení jednotlivých klíčových termínů a smyslu daných veršů s ohledem na tzv. *Wirkungsgeschichte*. Chtěla bych se pokusit najít něco, co spojuje psy ve verši 6. s falešnými proroky z veršů 15-22.

Psi i falešní proroci nemají v úctě něco na výsost důležitého, cenného a zacházejí s tím nevhodným způsobem. Zdá se, že právě toto je spojuje. Dále evangelista Matouš klade důraz na Zákon, který pro psy i falešné proroky nic neznamená. Je možné, že některý z těchto důrazů se stane spojnicí mezi mnou studovanými verši.

1 Kázání na hoře najdeme u Matouše v kapitolách 5-7 a jeho paralelu u Lukáše v 6. kapitole. Pro správné porozumění je důležité si uvědomit, že je součástí mesiášské předpovědi.

1. Exegese

1.1. Originální text

7:6 Μὴ δώτε τὸ ἅγιον τοῖς κυσίν, μηδὲ βάλητε τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν χοίρων μήποτε καταπατήσωσιν αὐτοὺς ἐν τοῖς ποσὶν αὐτῶν καὶ στραφέντες ῥήξωσιν ὑμᾶς

7:15 Προσέχετε δὲ ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν οἵτινες ἔρχονται πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασιν προβάτων ἔσωθεν δὲ εἰσὶν λύκοι ἄρπαγες

7:16 ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτοὺς μήτι συλλέγουσιν ἀπὸ ἄκανθῶν σταφυλὴν, ἢ ἀπὸ τριβόλων σῦκα

7:17 οὕτως πᾶν δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖ τὸ δὲ σαπρὸν δένδρον καρποὺς πονηροὺς ποιεῖ

7:18 οὐ δύναται δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς πονηροὺς ποιεῖν οὐδὲ δένδρον σαπρὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖν

7:19 πᾶν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται

7:20 ἄραγε ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτοὺς

7:21 Οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι, Κύριε κύριε εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς

7:22 πολλοὶ ἐροῦσίν μοι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ Κύριε κύριε οὐ τῷ σῶ ὀνόματι προεφητεύσαμεν, καὶ τῷ σῶ ὀνόματι δαιμόνια ἐξεβάλομεν καὶ τῷ σῶ ὀνόματι δυνάμεις πολλὰς ἐποιήσαμεν.

1.2. Pracovní překlad

6) Nedávejte svaté psům, ani nehažte perly své před svině, aby je nerozdupaly nohami svými a otočíte se, neroztrhaly vás.

15) Střežte se falešných proroků, kteří přicházejí k vám v rouchu/vzhledu ončím, uvnitř ale jsou vlci draví.

16) Podle ovoce jejich poznáte je. Což sklízají z trní hrozny, nebo z bodláci fíky?

- 17) Tak každý strom dobrý ovoce dobré/dokonalé produkuje/dává, ale špatný strom ovoce špatné produkuje.
- 18) Nemůže strom dobrý ovoce špatné produkovat, ani strom špatný ovoce dobré produkovat.
- 19) Každý strom neprodukující ovoce dobré bude skácen a do ohně vhozen.
- 20) Tak tedy podle ovoce jejich rozpoznáte je.
- 21) Ne každý říkající mě „Pane!, Pane!“ vejde do království nebeského, ale ten činící vůli Otce mého v nebesích.
- 22) Mnozí řeknou mi v onen den „Pane! Pane!“, zdali jsme ve tvém jménu prorokovali? a ve tvém jménu demony nevyháněli? a ve tvém jménu mocné činy mnohé nedělali?

1.2.2. Určení slovesných tvarů

- 6) δίδωμι – 2aor.akt.subj., βάλλω – 2aor.akt.subj., καταπατέω – aor.akt.subj., στρέφω – 2aor.pas.part., ῥήγνυμι – aor.akt.subj.
- 15) προσέχω – prez.akt.imper., ἔρχομαι – prez.dep.ind., εἶμι – pres.ind.
- 16) ἐπιγινώσκω – fut.m.dep.ind., συλλέγω – prez.akt.ind.
- 17) ποιέω – pres.akt.ind., ποιέω – pres.akt.ind.
- 18) δύναμαι – pres.dep.ind., ποιέω – pres.akt.inf., ποιέω – pres.akt.inf.
- 19) ποιέω – pres.akt.part., ἐκκόπτω – pres.pas.ind., βάλλω – pres.pas.ind.
- 20) ἐπιγινώσκω – fut.m.dep.ind.
- 21) λέγω – pres.akt.part., εἰσέρχομαι – fut.m.dep.ind., ποιέω – pres.akt.part.
- 22) λέγω – fut.akt.ind., προφητεύω – aor.akt.ind., ἐκβάλλω – 2aor.akt.ind., ποιέω – aor.akt.ind.

1.3. Porovnání překladových verzí

Vnitřní dělení veršů v rámci kapitoly ve většině případů zhruba odpovídá Českému ekumenickému překladu. Výjimku tvoří Zürcher Bibel a Ženevský Nový zákon. Zürcher Bibel vyděluje v. 6 jako samostatný pod nadpisem „O

znesvěcení svatého”². Verše 15-22 tvoří jeden celek nazvaný „Varování před falešnými proroky”³. Obdobně postupuje Neue Genfer Übersetzung, kde je v. 6 nadepsán „... ale žádné zřeknutí se nutného odsouzení”. Druhá část textu je však dělena odlišně: v. 15-20 jsou označeny jako „varování před falešnými proroky” a v. 21-23 jako „varování před sebeklamem”⁴.

Ve v. 6. se střídá užití překladu svině a prasata. Prasata najdeme Bibli21, English Standard Version, Neue Genfer Übersetzung, Vulgátě, Louis Segond a obou mnou porovnávaných španělských překladech. Nueva Version Internacional má nadto jinou strukturu verše, přiřazuje k sobě související části verše a je psána v plurálu. Oproti tomu Reina Valera zachovává původní strukturu verše a má imperativy v singuláru.

Další rozdíl najdeme ve v. 15. - vlci jsou draví nebo většinou hltaví, což je pouze malý rozdíl.

Strom ve v. 16 nese zlé ovoce nebo špatné ovoce. To špatné je v Českém ekumenickém překladu, English Standard Version, všech 3 německých překladech, obou španělský (přičemž Nueva Version Internacional užívá singulár), v norském překladu, Vulgátě a v Louis Segond.

Ve v. 22 falešní proroci říkají, že vymítali:

- 1) „ďábly“ v Bibli kralické, King James Bible,
- 2) „démony“ v Nové bibli kralické, Bibli21, English Standard Version, Neue Genfer Übersetzung, Zürcher Bibel, Reina Valera, Nueva Version Internacional, slovenské Biblii, Louis Segond a Vulgátě,
- 3) „zlé duchy“ v Českém ekumenickém překladu, Luther-Übersetzung, Nettbibelen.

1.4. Rozsah a kontext

Jedná se o deset veršů, které je v ekumenickém překladu možno najít ve

2 *“Von der Entweihung des Heiligen”* Přeloženo dle: URL: <http://www.die-bibel.de/online-bibeln/zuercher-bibel>. Ze dne 20. července 2011.

3 Tamtéž.

4 URL: <http://www.die-bibel.de/online-bibeln/neue-genfer-uebersetzung-ngue>. Ze dne 20. července 2011.

třech oddílech. Verš 6. je zařazen na konec oddílu nazvaného o posuzování druhých. Mnozí theologové si kladou otázku, zda tam opravdu patří, nebo zda jde o zcela izolovaný verš. Podle některých výkladů⁵ jej s verši 15-23 spojuje, že promlouvá o Bohu jako o jediné prioritě našich životů, kdy odpadnutí od něj se trestá. Verše 15-20 mluví o lživých prorocích, kteří mohou člověka svést ze správné cesty. A opět je zde obraz zmaru. Verše 21-22 se vrací zpět k Ježíši, Bohu a poslednímu soudu. Správně by nejspíše k těmto veršům měl být připojen ještě verš 23., který mluví o těch, kteří odpadli, např. lživých prorocích, a o soudu nad nimi, jejich zavržení.

Verši 6. předchází pojednání o modlitbě a o tom, jak má člověk žít v souladu s Boží vůlí. Po něm následuje oddíl o vyslyšení prosb a výrok o dvou cestách. Od 24. verše následuje podobenství o dvou stavitelích, které zdůrazňuje důležitost základu, na němž si člověk vystaví svůj život, zdůrazňuje otázku životních priorit. Potom se zcela mění téma a celá osmá kapitola je o uzdravování.

5 Viz níže.

1.5. Komentář

1.5.1. Verš 6

Tento verš je v daném kontextu překvapivý a vzbuzuje otázky, zda sem vůbec patří? Překvapivý je zejména v souvislosti s předchozí výzvou, abychom nesoudili. Přesto zřejmě logicky patří právě k těmto slovům a nikoli k následujícímu ujištění o vyslyšení proseb. Ono svaté by mohlo navazovat na Ex 29,33 a Lev 2,3, kde se mluví o náboženských obětech vyjmutým z bohoslužby. Psi jsou dle Cartera⁶ označením pro nepřátele. Tito nepřátelé nemají nárok na to, aby se jim dostalo oněch mezníků, jak se mají chovat. Určuje se tím vlastně okruh příjemců učení o Božím království. Podobně perly jsou něčím drahocným a svině naopak pohrdaným, proto se nemají drahocenné korekce pro život sdělovat pohrdaným a zavrženým, aby nedošlo k znesvěcení svatého.

Guelich⁷ tento logion považuje za závěr pojednání o modlitbě Páně a nadepisuje jej "Neuvoď nás v pokušení"⁸. Ono svaté spojuje s obětí a říká, že perly mají svou cenu ukrytu přímo v sobě samých. Daným jednáním dochází k znesvěcení a ztrátě ceny. Celý oddíl Mt7,1-11 bývá interpretován alegoricky v kontextu církevní misie, přičemž jsou následně pohané a heretici označováni za psi a svině. Pokud ovšem tento verš patří do kontextu modlitby Páně, potom by, podle Guelicha, šlo o metaforu podobné té o soli z Mt 5,13. Logion by tedy byl varováním před odpadlictvím. Zdůrazňoval by, jak je cenný život syna nebo dcery Království⁹.

Také Nolland¹⁰ zařazuje tento verš do širšího kontextu, který tvoří celá 6. kapitola plus verše 1-11 ze 7. kapitoly. V protikladu tedy stojí Bůh a psi.¹¹ Dle tohoto obrazu by Bůh měl být naší jedinou prioritou. Když dáme obětní maso psům nebo perly za žrádlo sviním, výsledkem je vždy zkáza. Je to obdobné jako

6 Carter, W., *Matthew and the Margins. A Socio-Political and Religious Reading*, Sheffield 2000, s. 182.

7 Guelich, R., *The Sermon on the Mount*, Dallas-London 1982, s. 376-377.

8 Týž, *Sermon*, s. 376.

9 Týž, s. 377.

10 Nolland, J., *The Gospel of Matthew. A Commentary on the Greek Text*, Michigan-Cambridge 2005, s. 321-324.

11 Týž, s. 323.

zničení díky molům a rzi a nebo jako když zloděj něco drahocenného ukradne.¹² Podle Nollanda zde máme Ježíšem namalovaný theocentrický obraz života. Za “svaté” označuje to, co patří Bohu a má mu být vráceno.

Keener¹³ tento verš shrnuje slovy “ikdyž má jeden pravdu, nemůže ji ostatním vnucovat proti jejich vůli”. Říká, že Matoušův Ježíš zde určitě nezakazoval misii k pohanům. Jednalo-li by se o izolovaný výrok vyjadřující takovýto zákaz nebyl by, dle jeho názoru, umístěn zde, nýbrž v Mt 10,5-6. V nejobecnějším smyslu mohl tento logion vyjadřovat totéž jako Př 23,9¹⁴. Potom okruh označovaných za psi a svině může být poměrně široký – od odpadlíků, přes slabé ve víře až po utlačovatele Židů. Je zde protiklad v tom, že učedníci nesmějí druhé soudit, avšak existuje skupina lidí, která je vyjmuta. Keener navrhuje i názor, že je možno najít paralelu mezi verši 1-2 a veršem 6 v tom, že souzení druhých je jako krmení psů a bytí souzen jako dání sebe samého k zašlapání¹⁵. Na závěr se Keener přiklání k výkladu, že je v tomto verši požadována jistá reciprocita. Bůh dá tomu, kdo dává, odpustí tomu, kdo odpouští druhým, je milosrdný k milosrdnému. Zakazuje se zde tedy souzení druhého předem, avšak když někdo dá očividně najevo, že Boží zvěst odmítá, jedná se o zcela jinou situaci a nesmíme mu Boží zvěst vnucovat násilím¹⁶. Pravda má být pro nás důležitější než “úspěch”¹⁷. Pokud čas ještě není zralý k rozpoznání pravdy v Ježíšově kázání na hoře, tak máme být trpěliví a vyčkat, až čas uzraje. Logion tedy není namířen proti jiným lidem, nýbrž je zde řečen pro nás a pro druhé.¹⁸

1.5.2. Verš 15

Podle mnoha odkazů z jiných novozákonních knih¹⁹ se zdá jednoznačné, že varování je zaměřeno do současnosti. V době rané církve očividně existovalo

12 Tamtéž.

13 Keener, C. S., A Commentary on the Gospel of Matthew, Michigan-Cambridge 1999, s. 242-244..

14 Nedomlouvej hlupákovi, neboť pohrdne tvou prozíravou řečí.

15 Keener, Commentary, s. 243.

16 Týž, s. 244.

17 Alt, F., Liebe ist möglich. Die Bergpredigt im Atomzeitalter, München 1985, s. 175-177.

18 Tamtéž.

19 1K 12, 1-3+7; 1J 4,2; 2P 2,1; Did 11,7-14; Herm 11,7-16; Ps-CI Hom 2,6-11.

velké množství falešných proroků. O koho se vlastně jednalo? Možností výkladu je vícero. Mohli to být různí představitelé židovství jako např. farizeové²⁰, zéloti nebo eséni, nebo různí představitelé okrajových směrů křesťanství včetně gnostiků, nebo tzv. antinomisté, entusiasté a nebo obecně křesťanští proroci, jejichž chování neodpovídá Ježíšovým požadavkům.²¹ Práví proroci jsou totiž poslušni Ježíšova učení²². Oproti tomu falešní se pouze tváří, že jednají podle Boží vůle, ale ve skutečnosti jí neporozuměli v souladu se starozákonním učením a Ježíšovým osvětlením. Nejenom jejich příklad je nebezpečný, ale také to, co říkají o Bohu a jeho vůli.²³ Daná definice je velmi obecná a proto si na tomto místě může každá doba dosadit heretiky své současnosti²⁴.

Falešní proroci jsou popisováni pomocí obrazu ovcí a vlků, který má své kořeny již ve Starém zákoně. Stádo ovcí tam symbolizuje “stádo” Božího lidu. Poprvé se s tímto obrazem setkáváme v Gn 49,27 v kontextu Jákobova popisu Benjamína²⁵. Falešní proroci jsou oblečeni do ovčího roucha²⁶ a navenek tudíž vypadají jako součást “stáda”. Z toho vyplývá, že museli být součástí společenství. Uvnitř však byli někým jiným a to se dalo nejspíše a nejrychleji dalo poznat podle jejich “ovoce”, tj. skutků. Když o nich Matouš mluví, užívá slovesa προσέχω, které v ostatních případech užívá, když mluví o pokrytcích, o farizejích.

Vlci číhají na svou kořist ve skrytu. Číhají na ovci, aby naplnili své

20 Guelich zdůrazňuje polemický charakter tohoto verše a staví proti sobě farizejský judaismus a Ježíšovo učení v tehdejší matoušovské církvi. Vlci, tj. farizeové, ovčím, tj. křesťanským, rouchem dotírají zvenčí. Zmiňuje i skupinu “judaizujících” křesťanů uvnitř společenství (podobně apoštol Pavel v 2K 11,1-12,12). Takže Guelichův Ježíš se de facto vymezuje vůči těmto skupinám. Guelich, s. 393.

21 Guelich, Sermon, s. 391.

22 Keener, Commentary, s. 251.

23 Nolland, Gospel, s. 337.

24 Betz, H. D., The Sermon on the Mount, Minneapolis 1995, s. 534-6. Podobně i Hager, D. A., Matthew 1-13, Dallas 1993, s. 183.

25 “Benjamin svůj úlovek rve jako vlk, co odvěkl, požívá hned ráno, večer dělí kořist.” Citováno: Bible. Písmo svaté Starého a Nového zákona. Český ekumenický překlad, Praha 1995.

26 Podle Stocka je ovčí roucho pouze metafora, nikoli skutečný oděv. Zdůrazňuje nesoulad mezi jejich vnějšími a vnitřními projevy. Předstírají, že jsou bezbranní a mírumilovní, což ve skutečnosti nejsou. Stock, A., The Message of Matthew, Collegewille 1994, s. 120.

potřeby nenasytosti a sebezveličování²⁷. U falešných proroků se jedná spíše o duchovní než materiální nenasytost a sebeospravedlnění. Ježíš, když vysílá učedníky, říká, že je vysílá jako ovce mezi vlky²⁸ a následně je varuje před pronásledováním ze strany Židů²⁹.

1.5.3. Verš 16

Evangelista Matouš se opět vrací k prameni Q³⁰ a vykresluje skutečný charakter falešných proroků pomocí obrazu o dobrém a špatném stromu. V následujících verších je doplní ještě o soud z kázání Jana Křtitele a ve verši 20. znovu cituje slova z Mt7,6a. Po metafoře ze zvířecí říše Matouš navazuje metaforou z říše rostlinné – mluví o stromech a keřích. Důležité je i použité sloveso ἐπιγνώσκω v budoucím čase. Někdy v budoucnu tedy společenství pozná, že se jedná o falešné proroky. Následující text nabízí, že k tomuto rozpoznání dojde u posledního soudu, kdy se jasně ukáže, jaké ovoce³¹ nesou. Falešní proroci nesou špatné³² ovoce, protože jsou ve svém srdci vlky a ne ovce. Nepatří do společenství, s nímž se snaží identifikovat a za jehož součást se považují.³³ Strom nebo keř tedy plodí ovoce odpovídající jeho druhu a lidé ovoce odpovídající své povaze, či srdci. Ježíš tedy pravděpodobně mluví o lidech mravně zkažených a nikoli o hereticích. O lidech skrytých pod maskou morálnosti, o pokrytcích.

Řeč o ovoci je běžnou starozákonní metaforou, která mluví o skutcích a to jak o jejich záměrech, tak vlastním provedení.³⁴ Není to pouze jednorázová akce, ale celý způsob života člověka.³⁵ V tomto verši jsou míněny skutky proroků. “Trní” a “bodláčí” jsou obrazy mající pouze rétorickou funkci. Jejich

27 Guelich, Sermon, s. 392.

28 Mt 10,16; Lk 10,3

29 Mt 10,17 a podobně Ez22,27.

30 Mt 7,16 má paralelu u Lk 6,44 a Mt 7,18 u Lk 6,43.

31 Zajímavé je, že Matouš na rozdíl od Lukáše užívá plurál καρποὺς (sg. καρπός).

32 Σαπρός původně znamenalo zkažený, shnilý, později také zlý, špatný, neúčinný. Oproti tomu πονήρος znamenalo zlý, špatný, většinou ve smyslu morálně zkažený.

33 Guelich, Sermon, s. 395.

34 Stock, Message, s. 121.

35 Viz Mt 3,8.10; Ž 1,1-3; Oz 9,16 (jejich absence); Iz 27,6; Jer 17,7-8 a 17,10; Ez 17,8-9.23; Sir 23,25; Ep. Arist. 232. Dle: Carter, s. 189.

úkolem je snížit hodnotu falešných proroků.³⁶ Ovoce falešných proroků nemusíme sledovat pouze na nich samých. Důležité je také to, co činí a mluví jejich posluchači, kteří jsou silně pod jejich vlivem.³⁷

1.5.4. Verš 17

Matouš logicky rozvíjí metaforu o dobrém a špatném stromu z praktického hlediska téměř do absurdní roviny. Je přece bez debaty, že dobrý strom plodí dobré ovoce a špatný opadušky, tak proč to psát? Rovnice je zde však položena jinak – falešný prorok plodí špatné ovoce, jinými slovy plodí zlo. Evangelista v tomto verši moralizuje, když mění καρπὸν σαπρὸν (opadušky) na καρποὺς πονηροὺς (špatné/zlé ovoce).³⁸

Může ale strom může nést zároveň dobré i špatné ovoce? Podle Ježíše nikoli. Dále se nabízí otázka jak je to s člověkem? Může dojít ke zkažení dobrého člověka? Takto však otázka v evangeliu nestojí. Celkově dokud člověk žije zkaženým životem, nemůže nést dobré ovoce. Jakmile svůj život změní, budou i plody jiné.

1.5.5. Verš 18

Není možné, aby dobrý strom plodil špatné ovoce³⁹, jednal by tak totiž proti své podstatě. Tento silný důraz na nemožnost cokoli změnit vede k radikálnímu dualismu a určitému druhu predestinace.⁴⁰

1.5.6. Verš 19

Zde dochází k přerušení myšlenky o vztahu plodů a podstaty stromu. Matouš vkládá do textu slova Jana Křtitele⁴¹, čímž otevírá dveře pro scénu, kde se falešní proroci⁴² octnou před posledním soudem. Podobně jako špatný strom bude hozen do ohně, bude potrestán i člověk, který nezvěstuje ovoce víry.

36 Tamtéž.

37 Betz, Sermon, s. 337.

38 Guelich, Sermon, s. 396.

39 Paralely u Lk 6,43 a Mt 12,33.

40 Betz, Sermon, s. 538.

41 Mt 3,10 s paralelou u Lk 3,9.

42 U Betze výše zmínění heretici.

Stromem je duše člověka a ovocem jeho skutky. Proto tento verš říká, že špatný člověk nemůže dělat dobré skutky a naopak.

Carter⁴³ říká, že skácení stromu, který nenesé dobré ovoce, připomíná prorocký obraz pádu mocných říší⁴⁴ a obraz jeho hození do ohně je prorockým obrazem soudu⁴⁵. Obdobné odsouzení najdeme u Jana Křtitele v Mt 3,10, čímž lze doložit jednotu Janova a Ježíšova učení.⁴⁶

1.5.7. Verš 20

Na tomto místě je zopakován výrok z verše 7,16a, kterým celý úsek o falešných prorocích začal. Matouš jím svou paralelu uzavírá. Falešní proroci nejenom nesou špatné ovoce, ale zároveň jsou ve své podstatě spíše vlky než ovce⁴⁷. Varování je důraznější v tom, že falešní proroci nejsou na první pohled k rozpoznání, protože nevypadají jako vlci, nýbrž jako ovce. Úkolem křesťana není tyto vlky najít a pozabíjet nebo vysvléct z ovčího roucha, nýbrž žít podle Ježíšova učení.⁴⁸ Nejde o jejich zavržení⁴⁹. Je zde ponechán prostor pro pokání a pro ospravedlnění⁵⁰. Ten, kdo bude soudit falešné proroky je Bůh a ne člověk.⁵¹

1.5.8. Verš 21

Jedná se o jakousi prorockou promluvu. Toto prohlášení může klidně pocházet z Ježíšových úst⁵². Ježíše oslovovali pomocí κύριε de facto pouze učedníci nebo ti, kteří stáli z celého strdce o to, aby žili přesně tak, jak Ježíš učil. Ostatní používali titulu Mistře nebo Rabbi. V době rané církve očividně došlo ke změně v užívání titulu κύριε a nově jej používali i tito falešní proroci,

43 Carter, Matthew, s. 190.

44 Iz 10,33-34; Ez 31,11-12; Da 4,9-27.

45 Iz 10,15-19; Am 7,4; Ez 38,22; Zeph 1,18; 1En 90,24-27 a 48, 9 a 54,1-2.

46 Stock, Message, s. 121.

47 Guelich, Sermon, s. 396.

48 Týž, s. 397.

49 Podobně Mt 7,1-6.

50 Podobně Mt 18,15-17.

51 Carter, Matthew s. 190.

52 Podobně Lk 6,46.

kteří se vyskytovali uvnitř křesťanské komunity.⁵³ Jako součást “Otcovy vůle” je zde chápáno Ježíšovo učení. Vidíme zde prvek christologie. V den spasení dojde k naplnění zaslíbení Starého zákona. Zároveň tu nechybí eschatologický prvek – činění Otcovy vůle nyní má co do činění s vejítím do budoucího království Božího⁵⁴.

Zajímavé je, že dosud v evangeliu Ježíše jako Pána nikdo neoslovil. V následující kapitole se situace změní a oslovení bude použito hned pětkrát. Toto oslovení, navíc zdvojené, poukazuje na Ježíšovu důležitost. Nadto se Ježíš identifikuje jako Boží syn skrze větu: “kdo činí vůli mého otce”.⁵⁵ Je zde zdůrazněna blízkost Ježíše a Boha-Otce, podtrhnuta Ježíšova role zjevitele a vykladače božské vůle v kázání a také jako toho, kdo soudí⁵⁶ podle zjevené Boží vůle.⁵⁷ Ježíš na tomto místě otevřeně mluví z pozice soudce světa. Logion o vejítí do království nebeského odkazuje na Mt 5,20, kde je společenství konfrontováno s požadavkem vyšší spravedlnosti.⁵⁸

Konstrukce verše je trochu zvláštní a může vést k chybné interpretaci. Podle Betze⁵⁹ se jedná o imitaci satiry, odstraňování závadného místa. Říká, že Ježíš by nikdy něco takového neformuloval. Nikdy by nepřikázal, aby jej všichni oslovovali “Pane, Pane”. Skutečný důvod této promluvy je určité polemický. Staví se proti zbožným gestům a přehnanému užívání titulů. Zdá se, že k tomu docházelo u křesťanů z pohanů⁶⁰.

1.5.9. Verš 22

Může dojít k tomu, že slova a skutky falešných proroků jsou společenstvím pochopeny jako jejich ovoce. Ve skutečnosti se však nejedná o žádné ovoce, ale o “ovčí roucho”, proto je jejich nebezpečnost tak velká.⁶¹

53 Guelich, Sermon, s. 398-399.

54 Týž, s. 400.

55 Nolland, Gospel, s. 337.

56 Jako nebeský soudce také v Mt 25,31-45.

57 Carter, Matthew, s. 191.

58 Guelich, Sermon, s. 397.

59 Betz, Sermon, s. 546.

60 Betz to dokládá pomocí Ř 10,9.

61 Guelich, Sermon, s. 397.

Falešná proroctví mohou být horší než falešní proroci.⁶² Matouš se zde obrací na křesťany⁶³ a načrtává podobnost mezi židokřesťany, kteří ohrožují jeho církev, a farizeji. V obrazu posledního soudu staví na starozákonním učení⁶⁴.

V “onen den” navozuje představu dne posledního soudu⁶⁵. “Mnozí mi řeknou” naznačuje, že si velké množství lidí vybralo širokou cestu a jen málo tu úzkou. Před soudem stanou vždy skupiny lidí, nikoli jednotlivci. Ta skupina, která se svým vůdcem předstupuje nyní, obhazuje svou nevinu. Hned na začátku Ježíše familiérně oslovují. Zdůrazňují, že prorokovali, vyháněli demony a činili zázraky. Neříkají, že jenom uvěřili. Přesto všechno nedojdou odměny v Božím království.⁶⁶

62 Plummer, Commentary, s. 117.

63 Paralela u Lk 13,26-27 je však zacílena na Židy.

64 Např. Iz 2,11.17 nebo Za 14,6. Podobně Mk 13,32 a Lk13,15-26.

65 Viz Jl 2,1; Iz 10,20; Oz 1,5 a 2,21; Am 9,11; Za 14,4.6.8.9.13.20; 1En 45,3.

66 Betz, Sermon, s. 550.

2. Psi a svině – Mt 7,6

2.1. Vlastní text a paralely

Šestý verš je svým způsobem tajemný, provokuje nás svou nejasností. Co se žánru týče, může to být hádanka, rébus⁶⁷, jehož význam má uhodnout sám čtenář, nebo tajné rčení, které nemůže nezsvěcený čtenář rozluštit. Dle kontextu i obsahu můžeme odhadovat, že se za tímto veršem zkrývá nějaká informace. Je nepravděpodobné, že by evangelista nějaký verš zařadil do textu jen tak pro nic, za nic. Navíc Mt 7,6 mluví o určitém “svatém přemětu”, τὸ ἅγιον, což samo o sobě nabádá k pozornosti, navazuje pocit tajemství, arcanum⁶⁸. S něčím podobným se lze setkat v řeckých náboženských mysteriích nebo v řecké filosofii. Metaforické užití tajemného kultického jazyka proniklo do judaismu v novozákonní době⁶⁹, jak je vidět u Filona Alexandrijského a jeho obhajoby alegorického výkladu Bible. Filon sám chce též zachovat magické tajemství před těmi, jimž není určeno.

Toto tajmné rčení je formulováno jako paralelismus tvořený dvěma řádky, tzv. isocolon.

a Μὴ δώτε τὸ ἅγιον τοῖς κυσίν,

b μηδὲ βάλητε τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν χοίρων

b' μήποτε καταπατήσωσιν αὐτοὺς ἐν τοῖς ποσὶν αὐτῶν

a' καὶ στραφέντες ῥήξωσιν ὑμᾶς.

Nacházejí se v něm dva negativní imperativy ve druhé osobě plurálu. Slovesa popisují chování zvířat a užívají při tom chiasmu. První sloveso odkazuje ke sviním (rozšlapou) a následující dvě ke psům (otočí se a roztrhají). Předmět promluvy se též liší. Jednou je to “je” a podruhé “vás”. Když se na verš 6b

67 Ve starém zákoně se jedná o poměrně častý žánr. Podle Nu 12,6-8 Bůh k prorokům promlouval zastřeným způsobem pomocí snů nebo vizí. Jedinou výjimkou z proroků byl Mojžíš, k němuž Bůh promlouval přímo, bez hádanek (behidot). Jejich příklady najdeme např. v knihách Př, 1+2Kr, Ž, Jb nebo Sd. Více: Crenshaw, J. L., Riddles, in: ABD 5, New Heaven 1992, s. 721-723.

68 Termín *disciplina arcani* vytvořil Melchior Cano v 16. stol. Nejvíce se arcanum uplatňovalo u gnostiků. Později se rozvíjí v ezoterické tradici Klemense Alexandrijského nebo Origena. Více: Powell, D., Arkandisziplin, TRE 4 1979, s. 1-8.

69 Betz, Sermon, s. 495.

pozorně podíváme, uvidíme, že nám vypráví podivný kratičký příběh, který nenajdeme u žádného jiného evangelisty. Pouze Didaché 9,5⁷⁰ cituje jeho první polovinu za účelem vyloučení nekřtěných lidí ze slavení eucharistie, avšak není jisté, zda Didaché na tomto místě užívá původního významu nedávat svaté psům.

Na házení perel sviním narazíme i v Pseudoklementýnských spisech⁷¹, kde se Petr ptá na heretika Simona a poté zakazuje předávat učení těm, jež toho nejsou hodni⁷². Text říká, že je velmi obtížné rozhodnout se, komu ono tajemství svěřit, rozpoznat, kdo chce onu pravdu upřímně slyšet. V témže spise Petr vyslovuje, jak by se měl křesťanský učitel chovat⁷³. Je zajímavé, že tento text je orientován proti apoštolu Pavlovi, který je zde označován jako Simon Magnus, a jeho stoupcům. Perly v tomto kontextu pravděpodobně znamenají Ježíšova slova, jak je zaznamenal evangelista Matouš. Na druhou stranu perly mohou zastupovat i nějaký rituál, např. eucharistii nebo Ježíšovo učení jako celek.⁷⁴

Blízko Matoušovu pojetí je koptské Tomášovo evangelium, které se však dochovalo pouze ve fragmentu⁷⁵. Nelze však jednoznačně říci, zda jsou tyto dva texty na sobě přímo závislé. Toto téma najdeme i v gnostických spisech, např. u Basilida Alexandrijského⁷⁶.

70 "Nikdo ať nejí a nepije z vašeho díkůvzdání, jedině pokřtění ve jménu Páně, neboť o tomto řekl Pán: 'Nedejte svatého psům!'" Citováno dle: Spisy apoštolských otců, Praha 2004, s. 19.

71 Pseudo-Clementine Recognitions.

72 Rec. 2.3: „Protože, jak nám to bylo svěřeno, když vstoupíme do města, zjistíme nejprve, kdo je hoden toho, že s ním můžeme pojít; je pro nás velice důležité se ujistit, kdo je tento muž, jemuž jsou slova o nesmrtelnosti předávána! Proto bychom měli být obezřetní, abychom neházeli perly sviním." Přeloženo dle: Betz, Sermon, s. 497.

73 Rec. 3.1.4-7: „Jak tedy máme poučit ty, jenž jsou toho hodni? Ale, jestliže vydal čistou pravdu těm, kdo nejsou hodni dojít spasení, zranil Jeho, jímž byl vyslán a od nějž obdržel příkaz neházet perly Jeho slov před svině a psy, kteří s nimi zápasí argumenty a sofismem, válejí je v blátě tělesného porozumění a jejichž štěkáním a plytké odpověďmi se ničí a unavují kazatele Božího slova. Pročež také já, zejména užíváním jistých vytáček, usiluji o zamezení publikování nejvyšší znalosti o nejvyšším Božství nehodným uším." Přeloženo dle: Betz, Sermon, s. 497.

74 Betz, Sermon, s. 498.

75 Tom. Ev. Log. 93: [Ježíš řekl:] „Nedávejte svaté věci psům, aby je nehodili na hnojiště. Nehazte perly sviním, aby je ne..." Přeloženo dle: Betz, Sermon, s. 498.

76 „My, on (čti: Basilides) řekl, jsme lidské bytosti, ale všichni ostatní jsou prasata a psi. A proto on (čti: Ježíš) řekl, 'Nehazte perly sviním, ani nedávejte svaté psům!'" Přeloženo dle: Tamtéž.

2.2. Směry interpretace

Existují odlišné názory na umístění a funkci verše v jeho nejbližším kontextu. Nejčastěji⁷⁷ bývá přiřazen k veršům 1-5 a ukazuje hranice nesouzení. Nebo bývá uváděn v širším kontextu veršů 1-11(12) a říká, že všem máme měřit stejně nebo že máme brát ohled na ty, s nimiž máme co do činění. Názor, že se verš vztahuje k 6. a 7. prosbě Otčenáše a patří do širokého kontextu Mt 6,19-7,11, byl odmítnut.⁷⁸ Třetí skupina exegetů vzdala pokusy přiřadit tento verš do nějakého širšího kontextu.

Podle Nestle-Alandova *Novum Testamentum Graece*⁷⁹ je 6. verš součástí většího celku, který tvoří verše 1-12 a který lze ještě rozdělit na čtyři části: verše 1 – 5, verš 6, verše 7 – 11 a verš 12. Daný úsek kázání na hoře se zabývá vztahem k bližnímu. V prvních pěti verších Matouš cituje Ježíšova slova, aby se učedníci vyvarovali tvrdých soudů. V následujících sedmi verších je nabádá, aby k sobě navzájem byli stejně velkorysí jako je Bůh k nim.⁸⁰

Otázkou však zůstává, proč je verš 6 zařazen právě na toto místo a jaký je jeho význam? S okolními verši jej na první pohled nic nespojuje, stojí v juxtaposici. Teoreticky může být klíčem k pochopení k veršům 7 – 12a⁸¹. Celkově existuje několik pohledů na to, jak tento verš pohlížet: chyba překladu, doslovná interpretace, metaforická interpretace, přísloví nebo se může jednat o předmatoušovský text, jehož význam nemusel být znám ani Matoušovi.

2.2.2. Chyba překladu

Myšlenka, že 6. verš je chybně přeložený⁸², se poprvé objevila v 18. stol. Důvodem k tomu je nedokonalost chiastického paralelismu, kde první polovina je vyvážená, avšak ta druhá nikoli. Objevilo se několik pokusů, jak tento paralelismus „opravit“ a dohledat, co bylo špatně přeloženo z aramejštiny do

77 Lips, H. von, Schweine füttert man, Hunde nicht – ein Versuch, das Rätsel von Matthäus 7,6 zu lösen, ZNW 79, _1988, s. 166.

78 Tamtéž.

79 *Novum Testamentum Graece*, Stuttgart 1979.

80 McEleney, N. J., The Unity and Theme of Matthew 7:1-12, CBQ 56, 1994, s. 491.

81 Týž, 493.

82 Michaelis, J. M., *Schriften des Neuen Bundes*, Göttingen 1788.

řečtiny a také pokusy zrestaurovat původní aramejský text. První návrh opravy⁸³ byl překládat τὸ ἄγιον jako „amulet“ nebo lépe „náušnice“, „kroužek do nosu“⁸⁴. Dalším bylo nahradit אֶרְוֵר „svině“ za אֶרְוֵרִי „trní“ ve smyslu rabínského „házet do trní“, tj. udělat něco velmi nemístného (např. někoho uklidňovat, když už je příliš pozdě)⁸⁵.

2.2.3. Přísluví

Další možností je, že text Mt 7,6 reflektuje tehdy obecně známé přísloví. Matouš však neuvádí, že by se mělo jednat o přísloví⁸⁶. Na druhou stranu pokud šlo opravdu o tehdy opravdu všeobecně známé farizejské přísloví, tak to tam psát nemusel. Zajímavé je, že Ježíš obvykle o pronárodch mluvil v dobrém⁸⁷, nikoli však na tomto místě. Lze to vysvětlit tím⁸⁸, že nyní promlouvá pozemský Ježíš, jehož působení je omezeno na Izrael, a nikoli Ježíš vzkříšený, který vyzývá apoštoly k misii mezi pronárody⁸⁹.

Matouš mohl vycházet z partského mravoučného textu⁹⁰, který hovoří o praseti a kanci. Nebo mohl vycházet z nějakého lidového podobenství⁹¹. Nelze však jednoznačně prokázat, zda je některý z těchto výkladů správný. Na podobné nepřístojnosti jako krmení sviní perlami lze narazit i v pohádkách a písních z oblasti Blízkého východu⁹². Je možné, že právě znalost těchto pohádek je klíčová pro pochopení Matoušova textu. Vždy v nich jde o moment překvapení, o neočekávaný vývoj děje. Svině nejsou žádnou dravou zvěří a normálně se tak nechovají. Pokud by se však jednalo o pohádkový obraz, je

83 Bolten, J. A., Der Bericht des Mätthäus von Jesu dem Messia, Altona 1788. Následovali jej např. Eichhorn, Bertold, Kuinöl, Tholuck. Dle: Betz, Sermon, s. 493.

84 V aramejštině se skládají ze stejných konsonant אֶרְוֵרִי .

85 M. Gudemann. Více: Perles, F., Zur Erklärung von Mt 7,6, ZNW 25, 1926, s. 163.

86 Matoušův Ježíš citoval přísloví na více místech a citace přísloví najdeme i u Lukáše (např. L 4,23).

87 Např. Mt 8,5-13.

88 McEleney, Unity, s. 497.

89 Mt 28, 16-20.

90 Tento názor zastává G. Widengren. Více: McEleney, Unity, s. 498.

91 Tento názor zastává O. Baumgarten. Více: Kahane, H. and R., Pearls before Swine? A Reinterpretation of Matt. 7,6, Traditio 13, 1957, s. 422.

92 Např. v osmanské pohádce “das Krystalschloss” jsou perly hozeny papouškovi, v podobné arabské verzi jsou hozeny jako krmení holubům. V obou případech jde o projev pýchy a bohatství. Více: Oestrup, J., Zu Matth. VII,6, ZDMG 59, Leipzig 1905, s. 156-157.

takovéto chování pochopitelné.⁹³

Nelze opomenout ani palestinské přísloví⁹⁴, které říká, že člověk nemá všeset na prase palmové srdce⁹⁵, protože ono se stejně vyválí v blátě⁹⁶. Dále bych zmínila slova Al-Ghazaliho: „Ježíš řekl: Nevěšte perly na krky sviní.“, nebo Ka'b al-Akhbāra⁹⁷: „Nevěšte perly sviním na rypák.“⁹⁸ Podobně vykládá 6. verš Perles: “Nevěšte na psy žádné kroužky a nedávejte sviním vaše perly na rypák.”⁹⁹, nebo Jeremias: „Nedávejte psům žádný kroužek, a nevěšte svoje perly (šňůry perel) na krk sviním.“¹⁰⁰ Obraz zlatého kruhu v rypáku svině se opírá i o absurdní přísloví zaznamenané v Př 11,22. Podobný příběh najdeme též v bajce o kuřeti a perle od Phaedra¹⁰¹.

2.2.4. Doslovný výklad

Když vezmeme doslova to, co je v Mt 7,6 napsáno, nabízí se možnost, že se jedná o nesmyslné použití, či zneužití, zmíněných šperků. Günter Schwarz překládá¹⁰²: „Nedávejte svoje prsteny na psy a nevěšte svoje perly na prasata“. Ježíš v tomto případě varuje před zneužíváním, či nesmyslným užíváním vlastních šperků, což lze obhájit tím, že Ježíš často neodpovídá na položené otázky přímo, obrací svůj pohled od věcí k osobnímu rozhodnutí. Je to tedy pedagogická rada, jak mají lidé jednat a nakládat se svými šperky.

Existuje však i odlišný výklad τὸ ἄγιον jako svatých pokrmů, zejména obětního masa¹⁰³. Zcela jistě bylo v určitých situacích dovoleno hodit obětní

93 Tento názor zastává J. Oestrup. Týž, s. 157.

94 Týž, s. 86.

95 „Palmkohl“ je měkké srdce koruny palmy, delikatesa.

96 Hänge einem gewissen Ding (= Schwein) Palmkohl um, es tut doch das Seine (= wälzt sich im Schmutz).

97 Žid, který přestoupil v 7. stol. na islám.

98 Jeremias, Zum Synoptischen Problem Matthäus 7,6a, in: Týž, Abba, 1966, s. 86.

99 Oproti Güdermannovi Perles nepřekládá תרמון „házet“ nýbrž „vzít na sebe šperky“, אֶשְׁרֵיךְ jako náušnice nebo nosní kroužek a באפי ne jako „do obličej“ či „před“, nýbrž jako „na rypák“. Poukazuje i na fakt, že sloveso βάλλειν má v Novém zákoně více významů než jen házet. Více: Perles, Zur Erklärung, s. 164.

100 Týž, s. 87. (“Legt den Hunden keinen Ring an, und hängt eure Perlen(schnüre) nicht an die Rüssel der Schweine.”)

101 Betz, Sermon, s. 496.

102 Schwarz, G, Matthäus vii 6a. Emendation und Rückübersetzung, NovT 14, 1972, s. 24-25.

103 Jeremias, J., Problem, s. 83.

maso psům za podmínky, že obětní zvíře mělo nějakou tělesnou vadu. Tehdy bylo vyměněno za zdravé zvíře, avšak lidé nesměli jeho maso požívat, neboť neslo jakýsi znak nedotknutelnosti. Podle některých názorů jej mohli dostat k sežrání psi, podle jiných ne.¹⁰⁴ Jediný problém je, že se τὸ ἅγιον v odkazování na obětiny vyskytuje v singuláru jen výjimečně¹⁰⁵, obvykle narazíme na plurál τὰ ἅγια¹⁰⁶.

Svaté může odkazovat na obětní maso a perly na nekrvavé obětiny¹⁰⁷. Kahanovi¹⁰⁸ tvrdí, že τὸ ἅγιον znamenalo v antice obětní maso a μαργαρίτας překládají jako obětní chléb, což zakládají na byzantské tradici a pozůstatcích tohoto užití v moderní mluvené řečtině. Zákaz dávat obětní maso psům by tedy v doslovném znění znamenal zákaz svatokrádeže. Své tvrzení podkládají výskytem slova μαργαρίτης¹⁰⁹ ve smyslu „střídka eucharistického chleba” u Jana Zlatoústého¹¹⁰, v textu *Historia Mystagogica* připisovaném Sv. Germanovi z Konstantinopole¹¹¹ nebo u Pseudo-Sophronia¹¹². Na základě těchto příkladů z východní předpokládají, že Matouš pracuje s významem eucharistický chléb a nikoli s významem perly. Na závěr svého článku uvádějí příklad z moderní

104Týž, s. 86-87.

105Lv 2,3; Ezd 2,63; Neh 7,65; Lv 22,14. Se členem τὸ je užit pouze jedenkrát.

106Llewelyn, S., Mt 7,6a: Mistranslation of Interpretation? *NovT* 31, 1989, s. 103.

107Zelenina, víno a zejména mouka na přípravu obětního chleba.

108Kahane, *Pearls*, s. 421-24.

109Perly byly drahocnýmim kameny již v antice. Pocházely většinou z oblasti Rudého moře, Perského zálivu a Indického oceánu. Rozšířily se zejména poté, co Alexandr Veliký dobyl Orient. Termín μαργαρίτης se neobjevuje v Septuagintě. Židé si jich velmi cenili a jako “perly” označovali metaforicky i cenná rčení. Starý způsob židovského kázání, který obsahoval řetězce biblických veršů, byl označován jako šňůrka perel. V eschatologické řeči perly slouží jako bran do nového Jeruzaléma. V Novém zákoně je za perlu obecně označováno něco, co má velkou cenu. Více: Hauck, F., μαργαρίτης, *TDNT* 4, Grand Rapids 1993, s. 472-473.

110 *Ecloga* 47: „Při přistupování však nemějte ruce natažené před sebou, nýbrž udělejte z levé ruky sedátko pro pravou, a prohlubte dlaň jako pro přijetí krále, přijměte s obrovskou bázní tělo Kristovo tak, aby ani margarita nemohla vypadnout z vaší dlaně.” Nebo v jeho Liturgiích, když děkan čistí kalich po vysluhování: „a děkan ... sní svaté věci ..., umyje svatý kalich ... důkladně jej vyčistí, tak aby tam nezůstala žádná vlhkost, která by tam mohla být, v žádném množství a ani žádný drobeček margarity. Přeloženo dle: Kahane, *Pearls*, s. 423.

111 “Svatý oltář reprezentuje stůl Ježíšův a jeho zasvěcené; a margarity na něm reprezentují svatá dogmata učení Kristova k jeho učedníkům.” Přeloženo dle: Kahane, *Pearls*, s. 423.

112 „Asterisk [chrámová nádoba umístěná na talířku] je tam, aby zabránila přilepení se margaritty na vlastní talířek.” Přeloženo dle: Kahane, *Pearls*, s. 423.

řečtiny¹¹³: „δὲν ἔβαλε μαργαρίταρι στό στόμα του”, který znamená „vůbec nic nesnědl”, doslova: „nevložil ani margaritu do svých úst”. Zde se jednoznačně nemluví o perlách, ale o střídce chleba. Podle jejich názoru lze tedy výraz μαργαρίτης překládat buď jako perly nebo jako střídka obětního chleba a celý verš má znít: „Nedávejte obětní maso psům a nehažte obětní chléb sviním.”¹¹⁴

2.2.5. Ztracený kontext

Matouš mohl vycházet ze rčení v Q-Mat nebo jde o izolovanou promluvu, která dostala spojením s verši 1-5 nějaký význam¹¹⁵. Otázkou zůstává, jaký? Neexistuje jediný náznak, že by verš 6 měl pojednávat o exkomunikaci nebo o církevní disciplíně. Matouš mohl tento logion zařadit do svého evangelia z úcty k tradici, neboť jej našel ve své kopii pramene Q.¹¹⁶

Tento logion mohl být již součástí pre-matoušovského evangelia a měl i svůj vlastní kontext, kterému Matouš mohl nebo spíše nemusel porozumět, neboť už na něj nikde jinde ve svém evangeliu neodkazuje. Může to být též odkaz pro čtenáře nebo posluchače, aby daný dokument, tj. kázání na hoře, udržovali v tajnosti. Důvody k jeho utajování pravděpodobně pominuly v době publikování evangelia.

Je možné, že ono svaté a perly odkazují k tomu samému. To první by mohla být eucharistie a druhé učení. Bylo by tak možné vysvětlit, proč se v

Kázání na hoře nikde nemluví o svátostech¹¹⁷. Kázání na hoře by tak ve svém důsledku bylo jakýmsi manuálem pro učedníky a tak tento verš by mohl naznačovat, že nemá být vyzraženo nezasevcencům. Podle Betze Matoušovi současníci věděli o čem ve v 6. verši řeč, jen nám to zůstává zkrýto. Ať to bylo cokoli, došlo ke svatokrádežnému chování.

Vodítkem pro pochopení může být příběh o syropalestinské ženě¹¹⁸, kde Ježíš jasně rozlišuje mezi Židy a pohany. Otázkou je, zda se τὸ ἄγιον nemůže

113Tíž, s. 424.

114Tamtéž.

115Georg Strecker. Více: Betz, Sermons. 494.

116Tamtéž.

117Tamtéž.

118Mk 7,24-30 a Mt 15,21-28.

vztahovat ke křesťanskému spasení¹¹⁹? Spíše ne, neboť v Kázání na hoře se nikde jinde nemluví o křesťanském spasení. Druhou možností je, že se zde hovoří o misii k pronárodům, které by zde byly označeny jako psi. Podle jiných odkazů v Kázání na hoře¹²⁰ je ale nejpravděpodobnější, že jako psi jsou označovány heretici, možná Samaritáni a nebo křesťané z pohanů vedení apoštolem Pavlem.¹²¹ Sloveso στρέφω může přeneseně odkazovat k odpadlictví buď „psů“ nebo jejich obětí a celý verš pak promlouvá o nebezpečí hereze.

2.2.6. Metaforická interpretace

V průběhu dějin byl tento text snad nejčastěji interpretován metaforicky. Psi a svině jsou v Bibli zmiňovány mnohokrát a obvykle v hanlivém významu¹²². Podle židovství se jedná o nečistá zvířata, jejichž maso není určeno ani k přímé konzumaci ani k obětování¹²³. Psi bývají ve Starém zákoně zobrazováni jako polodivoké šelmy, které ve městech požíraly lidské mrtvoly¹²⁴. Nazvat někoho v biblické době psem, znamenalo nadávat mu¹²⁵. Tuto nadávku šlo ještě vystupňovat, když byl dotyčný nazván „mrtvým psem“¹²⁶. Ti, kdo se lišili v náboženských otázkách mohli být též nazváni psi nebo i sviněmi¹²⁷. I Matoušův Ježíš užívá psy v odpovědi na prosbu kananejské ženy¹²⁸. Později tak Didaché¹²⁹ označuje v odkazu na tento verš nepokřtěné, jimž upírá eucharistii. Rabíni jako psy občas označují lidi neznalé zákona nebo pronárody.¹³⁰ Podle tohoto chápání by se tedy náboženská témata neměla vyzrazovat nezasvěceným, tedy lidem stojícím mimo. Není však úplně jasné, zda je zde řeč o Mojžíšově zákoně, o Božích vyvolených nebo o něčem jiném. Z výše uvedeného vyplývá, že psi a

119Betz, Sermon, s. 499.

120Mt 5,47; 6,7; 6,32.

121Betz, Sermon, s. 500.

122Ale např. v Íránu byl pes považován za posvátné zvíře, které nesmí být zavražděno. Pes hrál roli i v egyptské, řecké nebo římské mytologii. Více: PRE VIII, 2, 1983, s. 2571-2582.

123Lv 11,7; Dt 14,8; Iz 66,3.

1241Kr 14,11; 16,4.

1251S 17,43.

1262S 9,8; 16,9.

1272Pt 2,22.

128Mt 15,26.

129Did 9,5.

130McEleney, Unity, s. 496.

svině tedy nemusely být přesně určenými skupinami, ale obecným označením, jakkoli pod nimi např. S. T. Lachs¹³¹ rozumí Samaritány a římské okupanty Palestiny.

Při pohledu na text Didaché 9,5 se nabízí otázka¹³², když se zamýšlí, zda promluva směřuje dovnitř do shromáždění a zabývá se církevní kázní¹³³, nebo směřuje ze shromáždění ven a mluví se tedy o misii¹³⁴. Pro možný zákaz misie židokřesťanů k pohanům lze najít paralely i na jiných místech Nového zákona, jmenovitě u Mt 15,26n, kde jsou pohané přirovnáni ke psům. Vyhranění se oproti odpadlým členům sboru nebo falešným učitelům najdeme ve 2P 2,22, které opakuje dvě přísloví o psech a sviních. Je však nepravděpodobné, že by tyto dva texty mluvily opravdu o tom samém jako Mt 7,6. Pro psa je užito v řečtině odlišných výrazů – Mt 7,6 používá κύνας a v Mt15,26 je naopak užito výrazu κυνάρια. Podobně pro označení svině je u Mt 7,6 použito výrazu χοῖροι, oproti tomu v 2P 2,22 ὄεες. Nadto u Mt 7,6, na rozdíl od Mt 15, 21-28, chybí jakýkoli kontextuální náznak, že by text mluvil o pohanech.

Naopak Arnold Meyer se domnívá, že za oběma výrazy, tedy jak za perlami, tak za svatým, se skrývá metaforické označení pro Zákon.¹³⁵ Pomůckou k nalezení správné odpovědi by nám mohl být i Talmud a Midraš, které se jednotlivými prvky tohoto verše zabývají. Sousední země Izraele bývají označovány zvířecími jmény: např. Babylon jako velbloud, Řecko jako zajíc nebo Řím jako prase. Za svini byl označován pohanský Kanaán.¹³⁶ Strack a Billerbeck zmiňují rčení, že když Izrael nebude žít podle Božího zákona, sežere jej prase z lesa. Tímto prasetem jsou míněny ostatní státy světa.¹³⁷ Rab

131Lachs, S. T., Studies in the Semitic Background to the Gospel of Matthew, JQR 67, 1977, s. 195-217.

132Lips, Schweine, s. 166.

133Dary evangelia nesmí být nikomu vnučovány a nebo vydány na pospas těm, kdo jich nejsou hodni.

134Podle von Lipse jde o situace, kdy je člen sboru hříšník odmítající pokání, tehdy musí být stanovena přesná hranice mezi ním a shromážděním.

135Oestrup, J. Zu Matth. VII,6, ZDMG 59, Leipzig 1905, s. 158.

136Strack, H. L., Billerbeck, P. /edd./, Das Evangelium nach Matthäus erläutert aus Talmud und Midrasch, Muenchen 1922, s. 450.

137Tamtéž.

Papa ve 4. století řekl: „Neexistuje nikdo chudší než pes a nikdo bohatší než prase. (Psovi nedá nikdo nažrat, a prase bude překrmováno.)“¹³⁸

2.2.7. Profánně-mudroslovný výklad

Ve starém zákoně může τὸ ἄγιον znamenat obětní maso. Rabínské rčení říká: „Nevyjímejte svaté, abyste jím nakrmili psy.“¹³⁹ Jako psi byli označováni nevěřící a pohané. Jiné rabínské pravidlo říká, že nelze slova Tóry tradovat pohanům¹⁴⁰. Pokud by tyto dva výroky byly rovnocenné, což se podle Strack-Billerbecka nezdá, šlo by o zákaz misie vůči pohanům.

Profánně-mudroslovný výklad¹⁴¹ se opírá o mandejský¹⁴² text: „Slova mudrce ve branách jsou jako perly pro svini“¹⁴³. Von Lips varuje před alegorickým chápáním jednotlivých částí verše a před upřednostňování negativních konotací v chápání psa a svině. Slovo κύων označovalo v době vzniku evangelia toulavé psy, kteří neměli majitele a fungovali jako jacísi popeláři a odstraňovali z ulic odpadky. Byli běžnou součástí každodenního života. Člověk je podle rabínů krmit neměl. A když už přeci, tak na louce mimo město a poté, co jim hodil maso, je měl přetáhnout holí, aby se nenaučili vracet a dožadovat se potravy pravidelně¹⁴⁴. Narozdíl od nich jako κυνάρσιον nebo κυνίδιον byli označováni psi malí svou velikostí, nezávisle na věku, kteří měli majitele a bydleli v domě, kde byli i krmeni.¹⁴⁵ Očividně se v obou zmíněných textech jedná o zcela odlišný obraz psa a na obdobný významový rozdíl narazíme v řeckém textu i u vepře.

Χοῖρος znamená podsvinče, selátko. Až v pozdější době se stalo obecným

138Přeloženo dle: Strack-Billerbeck, Evangelium, s. 448.

139Týž, s. 167. (Man löst Heiliges nicht aus, um es die Hunde fressen zu lassen.)

140Tamtéž.

141Pes v Př 26,11 a vepř v Př 11,22.

142Monotheistické náboženství v Mezopotámii se silně dualistickým pohledem na svět. Má prearabský a preislámský původ.

143Lips, Schweine, s. 168. (Die Worte des Weisen an den Toren sind wie Perlen für eine Sau.)

144Týž, s. 176.

145Týž, s. 171.

označením prasete¹⁴⁶. Tento výraz užívá Nový zákon běžně až na jedno místo a tím je výše zmíněný verš z 2. knihy Petrovy s výrazem ὄζ. Prasata narozdíl od psů dostávala krmiva dostatek od pastýřů a to buď ve chlévě nebo na louce. Člověk je mohl běžně potkat v židovských příhraničních oblastech jako byla i Galilea, což by mohlo odkazovat k Ježíši jako tvůrci tohoto rčení. Ale jejich stáda byla běžná i v palestinsko-syrské oblasti, což by naopak mohlo ukazovat na Matoušovský sbor. Nelze jednoznačně říci, zda Ježíš pouze zopakoval známé rčení, vytvořil je¹⁴⁷, v jaké souvislosti jej užil, nebo jak se dostalo do matoušovské tradice.

Další problém je u slovesa ῥήγνυμαι. Psi mohou člověka roztrhat, prase ne. Když už, tak pouze divočák, avšak tomu není moc příležitostí házet perly. Von Lips říká, že, když se ke psům a sviňím nebudeme chovat běžným způsobem (zejména co se týče jejich stravovacích návyků), bude to mít pro nás nepěkné důsledky, čemuž se nesmíme divit¹⁴⁸. Stejně tak, když se k ostatním lidem budeme chovat nepřiměřeně, můžeme počítat s odpovídající reakcí.

Tento výrok může pocházet z Ježíšových úst, neboť Ježíš často mluvil o věcech běžného života, o stvoření, zvířatech a rostlinách. Dále se zde spojuje kultické pravidlo s lidovou moudrostí. Ignoruje kultické předpisy ohledně čistoty. Výroky kultické halachy byly lidskými příkazy a proto mohl Ježíš jeden z nich spojit s lidovou moudrostí z jiné oblasti, aby jasně ukázal důsledky nesprávného chování.¹⁴⁹ Stavba tohoto napomenutí¹⁵⁰ a jeho obraznost je obdobná jako u ostatních Ježíšových podobností. Podle von Lipse původní text mohl znít takto: „Člověk nedává psům obětní maso, člověk nehází sviním perly jako krmení. Jinak rozšlapou vaše perly a roztrhají vás.”¹⁵¹ Tento logion

146Týž, s. 172.

147Podle Gnilky je zcela nemožné, že by se jednalo o Ježíšova slova.

148Lips, Schweine, s. 180.

149Týž, s. 182.

150Mahnspruch.

151Von Lips tomuto verši rozumí v širším kontextu spolu s verši 1-5, popř. jako přemostění mezi veši 1-5 a 7-11.

považuje za tzv. Gerichtswort¹⁵² a to kvůli jeho obsahu, nikoli kvůli formě¹⁵³. Posluchačům říká, že, pokud nebudou jednat správně, ocitnou se před Božím soudem.

2.3. Pohled některých církevních otců a reformátorů

Podle Tomáše Aquinského jsou jako psi v Mt7,6 popisováni potírači pravdy, tedy nečistí pohané. Oni ničí svaté skrze své činy a výroky a trhají zvěstovatele pravdy. Předstírají pokoru. Svině jsou ti, kdo pohrdají pravdou, tedy falešní učitelé. Tváří se, že mluví v Božím jménu, ale ve skutečnosti se válejí v nekonečném množství hříchů. Nejsou schopni rozpoznat hodnotu pravdy. Za svaté považuje Aquinský křest a ostatní svátosti. Ty patří pouze věřícím. Perly jsou tajemství pravdy. Jsou určeny pouze těm, kdo je hledají, touží po nich a žijí soudně. Nemá se jich dostat ani sviním, natož pak psům.¹⁵⁴

Juan Maldonado říká, že není obtížné pochopit, co Ježíš považoval za svaté, perly, psi a svině, ačkoli se na tom mnozí theologové neshodnou. Někteří se domnívají, že se pod termínem perly ukrývají křest, eucharistie a jiné svátosti. Církevní svátosti ani mystéria naší víry nejsou určena nehodným.¹⁵⁵ Maldonado se domnívá, že Ježíšovým záměrem bylo zakázat kázání evangelia tam, kde není šance na jeho přijetí¹⁵⁶. Dále říká, že necitliví lidé jsou jako svině. Rozšlapou pod nohama pravou doktrínu a podporují nepravdu silou. Oproti nim mají psi více víry a chovají se proto odlišně.¹⁵⁷

Podle Sv. Jeronýma mnozí chtějí, aby jako psi byli chápáni ti, kteří od křesťanství odpadnou a vrátí se ke svým původním hříchům. Svině jsou ti, kteří ještě neuvěřili evangeliu a válejí se v bahně své nevěry a neřestí. Pro jejich

152Tzn. prorocká předpověď Božího soudu. Více viz: URL:

<http://www.bibelwissenschaft.de/nc/wibilex/das-bibellexikon/details/quelle/WIBI/referenz/31384/cache/532a2f2b5119dbbdaff16066f6gef0553/>. Ze dne 20. července 2011.

153Lips, Schweine, s. 183.

154Aquino, T. de, Super Evangelium S. Matthaei Lectura, Taurini 1951, s. 286-289.

155Davie, G. J. /ed./, John Maldonatus. A Commentary on the Holy Gospels, London 1888, s. 232.

156Obhajuje to textem Sk 16,6 a 13,46.

157Davie, Maldonatus, s. 235.

povahu ani jedněm nemá být svěřena perla evangelia. Mohou ji zašlapat, otočit se a roztrhat vás na kusy.¹⁵⁸

Jan Zlatoušty za psy považuje nevěřící, bezbožníky, u nichž už není žádná možnost na nápravu. Prasaty jsou mu ti křesťané, kteří žijí necudným životem. Prase neví, co je perla, a proto si jí nedokáže vážít.¹⁵⁹ Z tohoto důvodu nemá smysl takovýmto lidem zvěstovat evangelium, pouze by jej znesvětili. Není chyba v nedostatečné přesvědčivosti učení, nýbrž v povaze prasat.¹⁶⁰

Martin Luther¹⁶¹ vidí křesťany ve světě své doby jako ovce roztroušené mezi vlky. Svět je světem zla. Apoštol podle něj přikázal, že nejenom kazatelé, ale i každý věřící má kázat evangelium. Psi a svině jsou pro něj jedním, čímž se liší od pohledu Tomáše Akvinského. Jednak v nich vidí falešné učitele, kteří se ve Wittenbergu učí evangeliu, ale nakonec káží proti Lutherovi. Dále jsou to ti, kdo opovrhují osvobozujícím evangeliem. Používají evangelia ke svému prospěchu. Vyskytují se jak ve městech, tak na venkově a jde jim pouze o zisk, o peníze. Užívají si, že nejsou obtěžkáni papežským jhem, že mají v majetku kláštery a kostely, ale faráře nechávají vyhladovět a evangelium zlehýnka vyhadují ze země. Těmto lidem nepřísluší žádné svátosti, nemá cenu jim dávat útěchu evangelia. Luther říká, že je jim třeba odebrat perly a svátosti.¹⁶²

Kontextuálně vše Luther zařazuje do situace selských válek a odsuzování katolické církve. Varuje před otírání si nohou o evangelium v kázání. Říká, že v kázání lze biblický text zneužít. Mnozí kněží jsou pro něj falešnými učiteli. Posluchači si na to mají dávat pozor. Když tento stav rozpoznají, nemají dané kazatele vyhnat, ztrestat, ukázat jim, zač je toho loket. Sice je třeba se zbavit papežské tyranie, ale na druhou stranu Kristus chce, aby jeho evangelium, křesť a jiné svátosti byly ve světě zachovány a k tomu je kazatelů třeba. Lidé mají svým životem ukazovat, jak vážně to s Ježíšem myslí, nést jeho ovoce.¹⁶³

158Scheck, T. P./ed./, St. Jerome. Commentary on Matthew, Washington 2008, s. 93.

159Baur, J. C. /ed./, Des Heiligen Kirchenlehrers Johannes Chrysostomus Erzbischofs von Konstantinopel Kmmmentar zum Evangelium des Hl. Matthäus, Kämpten-Muenchen 1916, s. 74.

160Týž, s. 75.

161Mülhaupt, E. /ed./, D. Martin Luthers Evangelien-Auslegung, Göttingen 1939, s. 203-207.

162Týž, s. 204.

163Týž, s. 205.

Jean Calvin¹⁶⁴ se obrací jménem apoštola na všechny učitele evangelia. Ve své úvaze na rozdíl od Luthera nemluví o svátostech. Požaduje, aby byl poklad nebeské moudrosti uchován pouze pro Boží děti. Nesmí se dávat v plen těm, kdo ho nejsou hodni. Na druhou stranu, ale neopomíná ani názor apoštola Pavla¹⁶⁵, že evangelium má být zvěstováno všem, tedy i nevěřícím. Tento rozpor řeší tak, že ani služebníci evangelia, ani ostatní povolání k učitelskému úřadu nemohou rozpoznat, kdo je Božím dítětem a kdo nikoli. Proto nelze nikoho dopředu prohlásit za odepsaného. Obhajuje to tím, že ani Ježíš předem neodsuzoval nečisté. Bůh musí, dle jeho názoru, nejprve dát jasně najevo, že dotyčný je nevléčitelně nemocný a potom je možné jej označit za psa nebo svini.¹⁶⁶

Psi jsou podle Calvina ti, kdo se topí v bezbožnosti a odmítají každý uzdravující prostředek. Všichni lidé jsou ze své povahy nečistí a mají sklon k odmítání, proto není možné nikomu medicínu upírat. Pouze pokud dotyčný hanebným způsobem odmítne, je možné ho počítat mezi zavržené. Z výše zmíněného tedy vyplývá, že perly jsou uzdravující pravdou, které si je třeba velmi cenit. Charakteristickým znakem svini je čistá tupost a *psů* hněv zbavený pout. Psi se rouhají a haní učení i jeho služebníky a svině zneužívají evangelium ke své tělesné jistotě a lenosti. Obojí jsou nevléčitelnými nepřáteli Božího slova.¹⁶⁷

Huldreich Zwingli¹⁶⁸ rozumí 6. verši jako výkladu Mt 7,1. Nesuďte pro něj ale znamená odsuzujte neřesti, braňte jim. Vidí analogii v boji proti tělesným nemocem. Toto je boj proti nemocem duše. Psi jsou pro něj, řekněme, duševně nemocní, kteří nedbají na varování a ignorují vedení zbožných a proroků. Vrhají se na proroky a skřípou zuby. Svým chováním se velmi podobají psům a nemá se jim zvěstovat evangelium. Svatým mu je Božská pravda.

164Weber, O. /ed./, Johannes Calvins Auslegung der Heiligen Schrift, Neukirchen 1966, s. 221-222.

1652.K 2,16.

166Týž, s. 222.

167Tamtéž.

168Farner, O. /ed./, Aus Zwinglis Predigten zu Matthäus, Markus und Johannes, Zürich 1957, s. 72-73.

Text Mt 7,6 byl často využíván pro kázání, neboť jej šlo naroubovat na jakoukoli dějinnou skutečnost. Pokaždé došlo k jeho vytržení z kontextu a mnohdy i k jeho znásilnění. Výsledkem byla kázání typu, že eucharistii lze vysluhovat pouze pokřtěným, gnostická tajemství nebo tajemství víry nelze zvěstovat všem, ale jen předem určené skupině, nebo že Boží učení nesmí slyšet nesvaté uši.¹⁶⁹ Psi byli považováni za alegorické označení pohanů a svině heretiků. Pod vlivem 2P 2,22 bývali za obojí, psy i svině, označováni kacíři a jiní odpůrci církve. Regulačním prvkem nebyl biblický text, nýbrž církevní praxe dané doby a místa.¹⁷⁰

¹⁶⁹Luz, U., *Das Evangelium nach Matthäus I/1*, Düsseldorf-Zürich 2002 s. 497.

¹⁷⁰Tamtéž.

3. Falešní proroci – Mt 7, 15-22

3.1. Vlastní text a paralely

Pro Matouše byli falešní proroci¹⁷¹ reálnou hrozbou jeho současnosti, čemuž napovídá množství jeho redakčních zásahů do původního pramenného materiálu¹⁷². Přišli z venčí, splynuli se společenstvím a proto bylo velice těžké je odhalit. Podle Didaché¹⁷³ existovali potulní proroci pocházející z různých lokálních církví. Byli obecně respektováni a tudíž i vítáni a tolerováni v ostatních církvích. Matouš připisuje těmto křesťanským prorokům z pohanů právě proroctví, exorcismus a činění zázraků. Naznačuje, že jejich proroctví je falešné, neboť jim chybí spojení se Zákonem.¹⁷⁴

Varování proti falešným prorokům je sepsáno velmi obecně a umožňuje tak aplikaci na různé osoby. Zajímavý je např. text Didaché¹⁷⁵, který ukazuje, že i falešný apoštol může být nazván falešným prorokem, ačkoli nikdy neprorokoval. Očividně se zaměřuje proti konkurentům matoušovské církve. Proti jiným vůdcům a jejich legitimitě. Jako falešní proroci se zde nabízí křesťané z pohanů oslovení apoštolem Pavlem, kteří nebyli vázáni zákonem. To, že Pavel není přímo jmenován, ho nevylučuje – není totiž jmenován ani nikdo jiný.¹⁷⁶

Oddíl o falešných prorocích lze rozdělit na dvě části tvořené verši 15-20 a 21-23, přičemž obě můžeme ještě dál dělit tímto způsobem: 15 a 16-20; 21 a 22-23. Verš 15 nás stručně uvádí do problematiky falešných proroků. Matouš užívá dvě metafory – ovčí roucho a dravé vlky. Od verše 16b dostáváme návod, jak je rozpoznat, který je ještě jednou zopakován ve verši 20. Takto komponovanému textu se říká inkluze. Užívá repetice. Mezi výše zmíněnými

171 Označení "falešný prorok" není křesťanským vynálezem. Používali ho již Židé, kteří rozlišovali mezi pravými a pseudoproroky. Rané křesťanství si tento model pouze upravilo pro své potřeby. Falešné proroctví se de facto stává krycím názvem pro různé hereze.

172 Luz, *Evangelium*, s. 524.

173 Did 11,3-12; 13,1.4.6; 16,3.

174 Betz, *Sermon*, s. 528.

175 Did 11,7-12.

176 Betz, *Sermon*, s. 529.

verši stojí podpůrné argumenty. Matouš začíná rétorickou otázkou ve verši 16b, na niž nelze dát jinou než zápornou odpověď. Vidíme zde paralelismus. Taktéž ve verši 17¹⁷⁷ najdeme antithetický paralelismus. Dále narazíme na obraz ze zemědělství, v němž figuruje dobrý a špatný strom¹⁷⁸. Každý podle své podstaty produkuje příslušný druh ovoce. Obraz se dále rozvíjí ve verši 18. Jako příklad dobrého stromu je uváděn fíkovník, což byla ve své době velmi ceněná dřevina¹⁷⁹. V následujícím verši se dočteme, co se stane se stromem, který nese pouze špatné ovoce – bude vyťat a hozen do ohně. Matouš na tomto místě užívá další metafory. Nabízí se automaticky výklad, že stejně dopadne i špatný člověk. Bude vyťat a hozen do pekelného ohně.

Paralelu k obrazu o dvou stromech najdeme např. v koptském Tomášově evangeliu¹⁸⁰, kdy Tomáš zachovává Matoušův pořádek, ale zdůrazňuje něco jiného - kontrast mezi neužitečnými rostlinami a jedlým ovocem. Obraz stromu a ovoce se vyskytuje i u Jakuba¹⁸¹, kde mu však chybí eschatologický rozměr. Je napsán ve formě chiasmu a Jakub v něm kritizuje dvojí použití jazyka, tedy možnost lži.

Verš 21 definuje podmínky, jak se člověk může dostat do Božího království. Text bývá literárně definován jako sentence o svatém zákonu a o vstupu do Božího království¹⁸². Část 21a tvoří maxima, která je formulována negativně. Podle kontextu se zdá být zamýšlena satiricky. Oproti tomu 21b je formulována pozitivně. Je to elipsa kontrastující s předchozím odmítnutím.¹⁸³ Poté, ve verších 22-23, následuje krátký příběh o posledním soudu.

Charakteristická je fráze „v onen den“, která jasně indikuje, o čem je řeč. Obecně potom člověk očekává, že před Boha budou předstupovat skupiny lidí, o jejichž osudu se bude rozhodovat. V tomto okamžiku před Ježíše předstupuje

177Tento verš tvoří v centru výroku.

178Obraz dvou stromů se objevuje v jiném kontextu i u Lk 6,43-45 a v Mt 12,31-37.

179Hodnotu fíkovníku naznačuje i text Lk 13,6-9.

180Tom. Ev. Log. 45: Ježíš řekl: „Hrozny se nesklízejí z trnitých stromů, ani fíky se nesbírají z trnitých keřů, protože tyto nenesou ovoce. Dobří lidé produkují dobro ze svých zásob. Zlí lidé produkují zlé věci ze svých zlých zdrojů uvnitř jejich srdcí, a říkají zlé věci. Protože jejich srdce tím překypuje, dělají zlé věci.“ Přeloženo dle: Betz, Sermon, s. 533.

181Jk 3,11: “Což pramen z téhož zřídla vydá vodu sladkou i hořkou?” Citováno dle: URL: www.bible.net.cz ze dne 20. července 2011.

182Betz, Sermon, s. 542.

183Tamtéž.

jedna taková skupina, která se snaží obhájit svoji činnost a dostat se do Božího království. Ježíš jim odpovídá v první osobě a vynáší rozsudek. Ve verši 22b zaznává Ježíšův protest, že by jej tato skupina reprezentovala. Distancuje se od ní. Dalo by se očekávat, že se odvolají proti rozsudku k nejvyššímu soudci, tj. k samotnému Bohu, ale nestane se tak. Ježíš se odmítá stát jejich advokátem.¹⁸⁴ Tento verš vyznívá v duchu Jr 34,15 ve znění Septuaginty.¹⁸⁵ Ve verši 23., ze kterého zaznává Ž 6,9¹⁸⁶, čteme potvrzení Ježíšova odmítnutí. Odmítá je i proto, že by před Božím soudem byli tázáni, zda žili podle přikázání Tóry, což nečinili. Proto budou odsouzeni. Je jim upřeno být syny Božími. To jsou pouze praví proroci¹⁸⁷.

Zajímavé je, že kázání na hoře začínalo verši, kdo všichni jsou blažení¹⁸⁸ a nyní na jeho konci stojí jasné odmítnutí. Blahoslavenství mají každé svého jednoznačného adresáta. U Ježíšova odmítnutí není adresát pojmenován, ačkoli mělo být čtenářům jasné, koho má Matouš na mysli. Vyplývá z toho, že pokud člověk žije podle zvěsti Matoušova evangelia a Tóry, platí pro něj blahoslavenství, ale jestli selže, čeká jej pouze odmítnutí a odsouzení.¹⁸⁹

Matoušovo kázání na hoře je charakteristické svým ne zrovna přátelským postojem vůči křesťanům z pohanů. Říká, že na jednu stranu chtějí vzývat Ježíše jako Pána a na druhou odmítají závaznost Tóry. Částečně je to pravda, jak je patrné z Pavlových epištol¹⁹⁰, ale na druhou stranu Matouš mylně předpokládá, že Pavel přehlídí Boží vůli, že učí jen a pouze ospravedlnění z víry. Pavel ve skutečnosti na poslušnosti Boží vůli trvá, jenom ji nedává do přímé souvislosti s Tórou. Říká, že Boží vůle je zjevena v Kristově zákoně¹⁹¹, který je totožný s přikázáním lásky¹⁹², jež se vztahuje k Lev 19,18 jako principu a shrnutí Tóry. Křesťané z pohanů podle něj nemusí dodržovat židovskou Tóru,

184Týž, s. 543.

185Luz, Evangelium, s. 523.

186Tamtéž.

187Pavel naopak toto "synovství" křesťanům z pohanů neupírá – viz např. Gal 3,26-28; 4,4-7; Ř 6,14.

188Mt 5,3-12.

189Betz, Sermon, s. 543.

190Zejména z Listu Jakubova.

191Gal 6,2.

192Gal 5,14.

protože nejsou součástí sinajské smlouvy, ale musí dodržovat přikázání lásky, které pro ně slouží jako Tóra.¹⁹³ Celkově lze říci, že interpretace Tóry v Matoušově kázání na hoře a u Pavla jsou zcela nekompatibilní.

Literárně tyto verše patří k promluvám apokalyptickým a moudrostním. Tento žánr dosahuje svého vrcholu v rabínské literatuře. Zdá se, že Matouš znal Lukášovu verzi textu¹⁹⁴, nebo měli alespoň stejný pramen Q. I umístění verše u obou evangelistů je podobné. Lukáš však neobsahuje eschatologické varování přítomné u Matouše. U Lukáše se jedná o rozhovor mezi učitelem a žákem a oslovení “Pane, Pane” označuje pouze respekt v jejich vztahu.¹⁹⁵

Čestné prohlášení o nevině před Božím soudem má dlouhou tradici v náboženské literatuře. První zmínku o něm najdeme v egyptské *Knize mrtvých*¹⁹⁶, kde mrtvý vstupuje do podsvětí a v soudní síni předstupuje před boha Osirise/Usira obklopeného 42 soudci smrti, kteří představují 42 částí země. Před tím, než předstoupí před tento tribunál, musí vytvořit seznam svých dobrých skutků a přidat k němu čestné prohlášení o nevině. Bylo možno uvést i svého zástupce.¹⁹⁷ Ve Starém zákoně můžeme podobné odkazy najít u Jóba nebo v Žalmech¹⁹⁸.

Celkově lze říci, že v tomto oddílu zaznívá silně varování proti pokrytcům a pokrytectví, ačkoli evangelista tato slova nikdy sám neužije. Lidé, kteří předstírají, že jsou něčím, čím ve skutečnosti nejsou, představují ony falešné proroky. Církev před nimi musí být neustále na pozoru.¹⁹⁹ Až na konci času se ukáže, kdo všechno vlastně byli falešnými proroky. Ti, kdo byli spravedliví a jejichž slova a činy byly v souladu s Boží vůlí, vejdou do Božího království. Ostatní nikoli.

193Betz, Sermon, s. 547.

194Lk 6,46.

195Betz, Sermon, s. 545.

196Pravděpodobně pochází z doby první dynastie.

197Betz, Sermon, s. 543.

198Jb 31 nebo Ž 5; 7; 17, 26.

199Hagner, D. A., Matthew 1-13, in: Metzger, B. M., Hubbard, D. A., Barker, G. W. (edd.), Word Biblical Commentary, Dallas 1993, s. 184.

3.2. Pravý prorok

Za pravé proroky mohli být Matoušem považováni Ježíšovi učedníci. Jejich prorocká činnost byla pro Matouše důležitější než apoštolská, což je rozdíl oproti Lukášovu pojetí, kde apoštolská činnost dominuje.²⁰⁰ Srojením προφήται a μαθηταί²⁰¹ se částečně rýsuje i spojnice mezi proroky a mučedníky, kdy obě tyto skupiny získaly zvláštní dar vidění a slyšení. Co je rozděluje, je, že dvanácti učedníkům se dostalo speciálního zjevení nebeské zvěsti. Tato znalost je odlišuje od ὄχλοι a mohou díky ní prorokovat.²⁰² Matouš vykresluje linii přenostu autority a persekuce od starozákonních proroků, přes Jana Křtitele, Ježíše až na učedníky.²⁰³ Učedníci byli povoláni k vyhánění duchů, uzdravování, kázání, učení a utrpení.²⁰⁴

Tyto verše byly určeny ὄχλοι, byly zamýšleny jako varování laikům ale proti komu? K vytvoření termínu „vlk v ovčím rouše“ mohlo dojít tím, že proroci nosili jako svůj tradiční oděv kabát, saq, z ovčí nebo velbloudí vlny²⁰⁵ v odstínech černé²⁰⁶. Vlk byl v antické mytologii symbolem démonických sil, proti nimž musela božstva prokázat svou moc²⁰⁷. Podobné to bylo se psy, kdy např. Cerberus hlídal podsvětí. Dále existovala mj. představa člověka proměňujícího se ve vlka nebo vlci páchali zlo v pohádkách²⁰⁸. Démonický charakter psa a vlka je zachycen i ve Starém zákoně²⁰⁹. Židé se obávali, že v nich sídlí zlí duchové a považovali je za vtělení démonických sil.²¹⁰ Často bylo do psů nadáváno neizraelitům, např. Samaritánům.²¹¹ A stejně jako byli jako nečistí označeni ve Starém zákoně psi, byli za kulticky nečisté považováni i pohané²¹². Za zmínku stojí, že pro křesťany se později stanou nečistým právě

200Minear, P. S., False Prophecy and Hypocrisy in the Gospel of Matthew, in: Gnilka, J. (ed.), Neues Testament und Kirche, Freiburg 1974, s. 76.

201Mt 23,34 přímo a Mt 5,12; 7,15.22; 10,41; 13,17 implikovaně.

202Minear, Prophecy, s. 77.

203Týž, s. 78.

204Týž, s. 79.

205Böcher, O., Wölfe in Schfspelzen, ThZ 24, 1968, s. 412.

206Oproti tomu kněží nosili oděv vyrobený z rostlinných vláken v bílé barvě.

207Např. Apollos byl znám jako bijec vlků.

208Např. Červená karkulka.

209Jer 5,6; Sir 13,17; Iz 13,21n.

210Böcher, Wölfe, s. 414.

211Týž, s. 416.

212Dt 14,21, v Novém zákoně potom Sk 10,28, kde Petr nechce usednout ke stolu s pohany.

Židé²¹³.

Kdo je to tedy falešný prorok? Starý zákon k osvětlení termínu moc nepomůže, neboť jej nezná. Rozlišuje mezi pseudoproroky a pravými proroky (náví)²¹⁴. Pseudoproroci byli cizinci v Božích očích, kteří vzdalovali lid od Boha. Falešný prorok se definuje negativně, tedy tím, co není.²¹⁵ Rabínská literatura zná lži proroky, kteří prorokují ve jménu nějakého pohanského božstva, nebo prorokují to, co neslyšeli a co jim nebylo řečeno. V novozákonním pojetí je falešným prorokem ten, kdo se prorokem činí sám a bez Božího mandátu. Zneužívá ty, k nimž prorokuje. Existuje více typů těchto falešných proroků – může se jednat o historické postavy starého Izraele, židovské kouzelníky, nebo o tzv. typ eschatologický, který se mísí s typem Antikrista.²¹⁶

3.3. Falešný prorok

Matouš za falešné proroky označuje špatné křesťany, kteří zradili vlastní poslání. Pocházejí zevnitř ze společenství a předstírají, že do něj stále patří – vlk v ovčím rouchu²¹⁷. Snaží se vytrhnout křesťany z Ježíšova „stáda“. Podobně jako falešný prorok se i Satan přestřouje za anděla světla.²¹⁸ O falešných prorocích mluví i Didaché²¹⁹ a Hermas²²⁰ jako o těch, kdo si nechávají za svá

213J 8,44.

214Ve Starém zákoně doloženo zhruba 315x. Termín je pravděpodobně jazyková výpůjčka z akadštiny, kde sloveso nabum znamená povolát, pojmenovat. V Novém zákoně se termín vyskytuje 144x, z toho 37x u Matouše. Najdeme jej v evangeliích a Skutcích, ale naopak u Pavla téměř není. Na prvním místě jsou v evangeliích za proroky označováni Jan Křtitel a Ježíš. Proroci prvotní církve byli charismatičtí kazatelé, kteří mnohdy putovali od jednoho sboru ke druhému. Novozákonní spisy kladou důraz na to, aby se u každého jednotlivě prokázalo, že se jedná opravdu o proroky Boží a ne o falešné proroky.

Více: Frenschkowski, M., Prophet, in: Coenen, L., Haacker, K., /edd./, Theologisches Begriffslexikon zum Neuen Testament, Wuppertal 2005, s. 1470-1479, nebo: Friedrich, G., προφήτης, in: Týž /ed./, Theological Dictionary of the New Testament, Grand Rapids 1980, s. 781-861.

215Legasse, Les faux prophètes. Matthieu 7, 15-20, EtFr 18, 1968, s. 211.

216Týž, s. 212.

217Obraz vlka zná již Ez 22,27.

218Legasse, Prophètes, s. 214.

219Did, 11,6: “Pokud požaduje peníze, je to falešný prorok.” Přeloženo dle: Legasse, Les faux prophètes s. 215.

220Mand. 9,11: [falešný prorok je ten, kdo] “si nechává platit za svá prococtví, bez platu neprorokuje.” Přeloženo dle: Legasse, Les faux Prophètes, s. 215.

proroctví platit. Také Talmud a Midraš se zabývají problematikou falešných proroků a vztahu stromu a ovoce. Obraz vlka v ovčím rouchu však neznají. Za falešné proroky mj. považují ty, kdo se moc nahlas modlí²²¹. Strack a Billerbeck dále citují Das 11,1: „Toto jsou ti, kdo budou zardoušeni: ten, kdo svého otce nebo svou matku bije a falešný prorok a ten, kdo ve jménu bůžků prorokuje.“²²²

Celý oddíl o falešných prorocích lze rozdělit na dvě části. Ta první, Mt 7,15-20, zahrnuje vlastní varování proti falešným prorokům a na ni navazuje promluva, Mt 7,21-23, proti klamání ústním vyznáním bez činů víry, které ve skutečnosti nemůže vést ke spasení.²²³ Toto prohlášení z verše 15. nenajdeme nikde v rabínské literatuře té doby, tudíž se nemohlo jednat o běžné rčení. Nejspíš jej tedy Ježíš užil v nějaké konkrétní situaci. Dále výroky o trní a bodláčí a o stromu a ovoci mají jinou strukturu.²²⁴

Je nezbytné si položit ještě jednu otázku – mluví se zde pouze o jedné skupině falešných proroků nebo o dvou, které spojovalo, že obě nesly špatné ovoce? Matouš popisuje falešné proroky jako žravé vlky, kteří jsou oblečení do ovčího roucha²²⁵. Neupřesňuje, proč jsou zrovna vlky a ne jinými šelmami. Možná proto, že se chtějí obohatit na úkor církve, jak varuje Didaché. Možná je to poukaz na určitou laxnost jejich životního stylu.²²⁶

3.3.2 Falešní křesťanští učitelé

Podobně jako v Mt 7,6, kde mohou být jako psi a svině chápáni ti, kteří se vzpírají evangeliu i falešní učitelé a odpadlíci jsou označeni za psi v Fp 3,2 nebo v 2P 2,22. Raná církev jako vlky charakterizuje falešné učitele a o těch je řeč právě u Mt 7,15.²²⁷ Obraz vlka a psa lze najít i v pokanonické novozákonní

221Strack-Billerbeck, *Evangelium*, s. 464.

222Přeloženo dle: Tamtéž.

223Krämer, M., *Hütet euch vor den falschen Propheten. Eine überlieferungsgeschichtliche Untersuchung zu Mt 7,15-23/LK 6,43-46/Mt 12,33-37*, s. 349-350.

224Krämer poznamenává, že existuje druh „bodláku“, který nese plody podobné fíkům, ale rozhodně nepodobné hroznům. Má na mysli kaktus. Více: Týž, s. 355.

225Ovce je u Matouše velice populárním obrazem v nejrůznějších kontextech.

226Davison, J. E., *Anomia and the Question of an Antinomian Polemic in Matthew*, JBL 104, 1985, s. 629-630.

227Böcher, *Wölfe*, s. 423.

literatuře²²⁸. Eusebius označuje Marciona jako ποντικὸς λύκος²²⁹. Podobně i Ignatius píše o pohanech jako o psech²³⁰. V Mt 7,15 se z tohoto pohledu nemusí jednat o identická slova historického Ježíše, neboť se v nich mluví o falešných křesťanských učitelích²³¹.

3.3.3. Stoupenci apoštola Pavla

Falešní proroci mohli být potulní misionáři navzájem soupeřících křesťanských skupin²³², přičemž ve verších 15-20 i 21-23 se jedná o tutéž skupinu. Podle Betze tito křesťanští misionáři pocházejí z pohanů a jsou ovlivněni apoštolem Pavlem.²³³

3.3.4. Antinomisté

Další možností je, že Matouš bojuje s antinomisty, kteří popírají platnost Zákona i proroků pro církev, říkají, že Ježíš jejich platnost ukončil. Matouš však právě na ni klade veliký důraz.²³⁴ Tito antinomisté si nezakládali na své víře na úkor skutků a proto to nemohla být nějaká pavlovská skupina. Muselo se tedy jednat o helenistické křesťany. Odvolávají se na svá charismata²³⁵ jako náhradu za skutky.²³⁶ Touto teorií se jako první zabýval B. W. Bacon²³⁷, který říkal, že se církev nacházela mezi dvěma extrémami, které tvořil na jedné straně fariseismus a na druhé helenistické volnomyšlenkářství.

Ona anomia může znamenat buď nedostatek zákona nebo opozice vůči zákonu. V Septuagintě se tento termín objevuje velmi často²³⁸ a překládá se jím 24 různých hebrejských slov.²³⁹ Anomia je protikladem spravedlnosti. Stojí zde

228Böcher uvádí: Did 16,3; Ign. Phld. 2,2; 2Clem. 5,2-4; Just. Apol. I,16,3; Just. Dial. 35,3; 81,2.

229Böcher, Wölfe, s. 424.

230Tamtéž.

231Varuje proti nim Mt 7,16-20.

232Betz, H. D., Eine Episode im Jüngsten Gericht (Mt 7,21-23), ZThK 78, 1981, s. 27.

233Týž, Episode, s. 28.

234Barth, G., Das Gesetzverständnis des Evangelisten Matthäus, in: Bornkamm, G., Barth, G., Held, H. J., Überlieferung und Auslegung im Matthäusevangelium, Neukirchen 1965, s. 113.

235Byly to dar prorocství, mocných činů a exorcismu.

236Týž, s. 115.

237Davison, Anomia, s. 618.

238Anomia 230x a anomos 120x.

239Davison, Anomia, s. 620.

tedy spravedliví proti lhářům, pokrytcům, proti těm kdo v skrytu podrývají Boží vůli. Podle židovské literatury jde pomocí tohoto termínu označit pohany, protože nemají Zákon, nebo ty, kdo sice Zákon mají, ale jednají proti němu. Obě takovéto skupiny dojdou odsouzení. Obecně tak lze označit i lidi nespravedlivé, kteří Boží zákon znásilňují ku svému prospěchu.²⁴⁰ Matouš ve 23. verši cituje Ž 6,9. Není zde popřeno, že ona skupina zmíněné skutečně učinila, nýbrž je zdůrazněn nedostatek morální shody s Boží vůlí.²⁴¹

3.3.5. Charismatici

V matoušovském společenství se mohla vyskytovat charismatická skupina, která se vymykala průměru. Mohli to být nějakým způsobem nadaní členové společenství, kteří působili jako profesionální proroci, exorcisté a divotvůrci.²⁴² Protože nebyli poslušni slovu a vůli Ježíše Krista, byl jim odepřen vstup do království Božího.

Potom by Matouš mohl ve verších 21-23 mluvit o charismaticích, ale ve skutečnosti chtít oslovit laxní křesťany.²⁴³ Cestou pro něj není ani zesilování zákona, ani jeho odmítání. Matouš považuje za špatné, dávat evangelium v plen pohanům (Mt 7,6), a stejně tak maskovat své pohrdání Tórou vlastní vírou v Ježíše a svými charismaty (Mt 15-23).²⁴⁴

3.3.6. Zéloti

Ježíšovi učedníci se museli popasovat i s revolucionářsky-theologickým učením Zélótů, kteří usilovali o otevřený boj s Římem, o válku. Tu měl vítězně ukončit sám Bůh a poté by nastoupila věčná vláda Boha a Izraele. Váleční mučedníci by povstali z mrtvých. Mnozí ze zélótů byli fanatici, kteří věřili v židovského Mesiáše z Davidova rodu a verbovali do války. Odpověď učedníků byla theologická – láska k bližním a usilování o mír a pokoj.²⁴⁵

240Týž, s. 626.

241Týž, s. 628.

242Hill, D., False Prophets and Charismatics: Structure and Interpretation in Matthew 7,15-21., s. 340.

243Týž, s. 372.

244Týž, s. 374.

245Schenke, L., Die Urgemeinde. Geschichtliche und theologische Entwicklung, Stuttgart 1990, s. 54-55.

3.3.7. Farizeové

Slova „činění vůle mého Otce v nebesích“ mohou být namířena na farizeje²⁴⁶. Tento názor můžeme podepřít tím, že vůle Otce je nejlépe a nejúplněji zachována v Tóře. Matoušovi jde o celou Tóru, o její výklad.

3.3.7. Pohané

Židovská a křesťanská antika považovala pohany, odpadlíky a rouhače za posedlé demony, takže byli obrazně označováni za psi nebo vlky, kteří byli považováni za démonická zvířata. Toto pochopení rozdílu mezi Izraelci a pohany je vidět např. u Ježíše, kdy odmítá házet psům chléb určený pro děti²⁴⁷.

3.4. Pohled některých církevních otců a reformátorů

Ježíš nás podle Juana Maldonada varuje, abychom nevěřili každému vůdci a znamení. Je mnoho falešných proroků, kteří, oděni v ovčí roucho, nabízejí sebe sama jako průvodce. Ne všichni pokrytci jsou podle Ježíše falešnými proroky, ale pouze falešní učitelé. Neučí lid Božímu Zákonu a neukazují cestu ke spasení.²⁴⁸ Nejsou posláni Bohem, ale přicházejí o své vlastní vůli²⁴⁹. Jejich oděvem se rozumí skutky, slova, almužny a všechny projevy charity. Mají na sobě oděv pastýře, jímž ve skutečnosti nejsou.²⁵⁰

Dalším problémem je obraz stromu a ovoce. Tertulián považoval za strom víru. Obraz by tedy byl o pravé a falešné víře. Ale Sv. Augustin a Beda se klonili k názoru, že lidská vůle je oním stromem a člověk sám je zemí, z níž strom vyrůstá. Půda je vždy stejná. O tom, jaké bude ovoce tedy rozhoduje dobrá nebo špatná vůle. Maldonado se shoduje s Augustinem, Janem Zlatoústým a De Lyrou, že ten, kdo má dobrou vůli je dobrým stromem a naopak.²⁵¹ Existoval i názor, že také špatný strom může případně rodit dobré

246Krämer, M., Hütet euch vor den falschen Propheten. Eine überlieferungsgeschichtliche Untersuchung zum Mt 7,15-23/Lk 6,43-46/Mt 12, 33-37, Bib 57, 1976, s. 370.

247Mt 15,26; Mk 7,27.

248Davie, Maldonatus, s. 241.

249Jr 23,21.

250Davie, Maldonatus, s. 242.

251Týž, s. 243.

ovoce, avšak ten byl odmítnut tridentstkým koncilem jako bludný.²⁵²

Rozpoznat falešného proroka podle toho, že činí zázraky, také není možné. Oni falešní proroci odsouzení Ježíšem konali pravé zázraky, ale přesto se jim odměny nedostalo. Rozhodujícím tedy nejsou zázraky, ale ovoce, tzn. celý jejich život.²⁵³ Nemáme Krista pouze vyznávat slovy, ale ukazovat jej celým svým životem, což můžeme dělat pouze s pomocí Ducha svatého.²⁵⁴

Sv. Jeroným pod falešnými proroky rozumí heretiky. Jejich střídmost, čistota a postění se navenek vypadá jako roucho zbožnosti, ale uvnitř mají jedovaté srdce. Ošálí srdce prostých bratří a zničí jejich nevinnost jako draví vlci.²⁵⁵ Následně se Sv. Jeroným zabývá problematikou dobrého a špatného stromu. Klade si otázku, jak je možné, že Mojžíš, který byl dobrým stromem, zhřešil? A podobně také Petr a Pavel? A jak je naopak možné, že špatný strom Jethro dal Mojžíšovi dobrou radu? Odpovědí mu je, že dobrý strom nese dobré plody, pokud pokračuje v dobru, ale špatný strom nese špatné ovoce až do té doby, než se obrátí k pokání.²⁵⁶ Odsouzení falešní proroci sice tvrdili, že znají Boha, avšak jejich skutky to popíraly.²⁵⁷

Jan Zlatoústý tvrdí, že kromě psů a prasat existuje ještě jeden nepřítel, který je však ještě nebezpečnější než oni. Je jím vlk, který může způsobit tolik problémů, že křesťan ztratí vůli. Za falešné proroky nepovažuje heretiky, ale pokrytce.²⁵⁸ Říká, že i mezi heretiky lze nalézt takové, kteří vedou příkladný život. A jak lze poznat falešného proroka? Neroste na něm žádné dobré ovoce, ale jen a pouze kožešina a to již od jehněte.²⁵⁹ Falešní proroci budou ztrestáni vhozením do pekelného ohně. Ale ještě horším trestem je podle Jana Zlatoústého ztráta glorie.²⁶⁰

Huldreich Zwingli zdůrazňuje důležitost spolehnouti se na Boha. Pro

252Týž, s. 245.

253Týž, s. 249.

254Týž, s. 250.

255Týž, s. 94-95.

256Týž, s. 96.

257Tamtéž.

258Baur, J. C. (ed.), *Des Heiligen Kirchenlehrers Johannes Chrysostomus Erzbischofs von Konstantinopel Kommentar zum Evangelium des Hl. Matthäus*, Kempten-Muenchen 1916, s. 84-85.

259Týž, s. 86.

260Týž, s. 88.

proroka je velice důležitá věrohodnost. Pokud hledí pouze na svůj zisk a na svoje břicho a vtírá se pod zdáním víry a pravdy v prorocký úřad, jedná se o falešného proroka. Tito kazatelé zvěstují mír a spásu, ale nenapadají neřesti a nelepší se.²⁶¹

Heinrich Bullinger²⁶² považuje každého kazatele Božího slova za proroka. Pokud svůj zvěstovatelský úkol nebude činit v souladu s Boží vůlí, může se snadno stát falešným prorokem, který odcizí evangelium lidem. Bullinger obhajuje Zwingliho, že nebyl falešným prorokem, ačkoli zemřel na bojišti. Úřad kazatele byl pro ně pro oba totožný s úřadem proroka, v čemž kopírovali starozákonní pojetí²⁶³.

Martin Luther vidí falešné proroky své doby v papeži, biskupovi, farářích, jeptiškách a miších a celém papežském regimentu. Podle něj se všichni naučili všemu, co je proti Bohu.²⁶⁴ Některé řídí Satan, jiné jejich břicho.²⁶⁵ Jejich otcem je farizeus.²⁶⁶ Luther uvádí různé příklady, v čem se výše zmínění staví proti Bohu a jeho přikázáním. Např. Bůh přikázal dítěti pomáhat otci a matce, avšak církev říká, že dítě je v duchovním stavu a nemá sloužit rodičům, ale Bohu. Nebo člověk se nemá hněvat, zabíjet a závidět, ale papež učí, že člověk má obhajovat duchovní věci i mečem, aby ochránil papežský stolec. Dále Bůh zakazuje krást, avšak papež by byl hoden titulu nejvyššího zloděje, neboť se snaží si podvodem přivlastnit veškeré světské zboží a peníze. V neposlední řadě zmiňuje příkaz důvěřovat pouze Bohu, jenom k němu volat o pomoc, avšak církev učí spoléhat na skutky a o pomoc volat k jiným svatým.²⁶⁷

Jean Calvin zastává názor, že falešné proroky řídí Satan. Šíří bludné učení a je třeba chytrosti, aby je člověk odhalil. Kristus radí jako určovací klíč

261Farner, O., *Aus Zwinglis Predigten zu Matthäus, Markus und Johannes*, Zürich 1957, s. 78.

262Bullinger, H., *Schriften I.*, Zürich 2005, s. 3-47.

263Podobnou představu prorocství měli i Oekolampad nebo Bucer.

264Mülhaupt, Martin, s. 234.

265Týž, s. 239-240.

266Loewenich, W. von, *Luther als Ausleger der Synoptiker*, München 1954, s. 95.

267Mülhaupt, Martin, s. 235.

sledovat, jaké ovoce nesou. Při porovnání s měřítky víry se ukazuje, že papežští kněží jednají a učí proti tomu, co přikazuje apoštol. Jsou to pokrytci.²⁶⁸

Perikopa o falešných prorocích byla v kázáních vztahována na heretiky nejružnějšího ražení. Výčet začíná u valenciniánů, marcionitů, manichejců, pokračuje přes luterány, kalvinisty, katolíky, novokřtěnce až k farářům s „vlčím srdcem“, kteří svůj úřad nevykonávají z lásky k lidem, nýbrž pro vlastní prospěch.²⁶⁹ Samozřejmě nikdo, kdo na tuto perikopu kázal, se sám nepovažoval za falešného proroka. Augustin to zhodnotil přesně, když říkal, že mnozí kazatelé přiřazují to a to k ovoci, ale ve skutečnosti se jedná o ovčí roucho.²⁷⁰ Jako, řekněme, kusy kožešiny byly v případě potřeby překládány mimo jiné i zdrženlivost, pokora, jednoduchost, milosrdenství, dále i biblické texty, vůle k reformaci, Lutherova autorita nebo dosazování do úřadů zemskou vrchností. Co tedy má být ve skutečnosti ovocem evangelia? Na tuto otázku odpovídá Martin Luther, že láska, neboť vše ostatní může udělat i osel.²⁷¹ Podle něj církve vzešlé z reformace budují právě na lásce a na Božím slově, zatímco papežská stana se spoléhá jen na svou moc.²⁷² Luther, Calvin i Zwingli kladou důraz na církevní učení. Později osvícenství a pietismus obrací svůj pohled zpět ze současnosti na prvotní církev. I katolicismus postupně ustupuje od svého důrazu na skutky.

V hledáčku kazatelů však nebylo pouze ovoce, ale i samotný strom, který určuje sám, jaké ovoce ponese.²⁷³ To nelze změnit. Navíc Matouš ovoce úzce spojuje s posledním soudem. Výsledkem byly otázky, zda je již předem dáno, který člověk bude dobrý a který zlý? Je to již předem určeno, nebo se člověk může změnit jako např. apoštol Pavel nebo král David? Zejména církve vzešlé z reformace se zabývaly tímto problémem.

268Weber, O. (ed.), Johannes Calvins Auslegung der Heiligen Schrift, Neunkirchen 1966, s. 230-232.

269Luz, Evangelium, s. 531.

270Tamtéž.

271Tamtéž.

272Týž, s. 532.

273Týž, s. 533.

Závěr

Matoušovské společenství tvořili křesťané mající židovské kořeny a sám Matouš se vcelku silně vymezoval vůči křesťanům z pohanů. Proto se domnívám, že to, co spojuje oba mou pojednávané oddíly je třeba hledat právě v této oblasti. V obou případech existují mudroslovné a apokalyptické výklady, které se vydávají podobným směrem. Poklad Boží moudrosti má být uchován pouze pro Boží děti. Ale kdo jsou tyto Boží děti? Která skupina křesťanů? Nebo všechny? Pro Matouše je katastrofa, když je Tóra dávána v plen pohanům. Její celistvost a způsob výkladu jsou mu svaté. Pohané a odpadlíci jsou pro něj osoby posedlé démony, psi, kterým Tóra nepatří do rukou.

Každý kazatel Božího slova je de facto prorok²⁷⁴. Dokud káže v souladu s Boží vůlí, je pravým prorokem. V okamžiku, kdy se odkloní z této cesty, stává se z něj prorok falešný. Falešný učitel i odpadlík mají společné to, že se vzpírají evangeliu, odmítají uzdravující moc, kterou v sobě zahrnuje poklad nebeské moudrosti²⁷⁵. V tuto chvíli mohou být tudíž označeni jako vlci. Vlk a pes jsou v mytologii tvorové spojovaní s démonickými silami, nebo s podsvětím, čímž se dostáváme k obrazu posledního soudu.

Ten, kdo nebude žít podle Božího zákona, neobstojí před Božím soudem. Strack-Billerbeck uvádí, že se to vstahuje i na Izraelce jako celek, nejenom na jednotlivé osoby. Když opustí svou víru, stanou se liknavými, pohltí je okolní státy. Ty jsou označovány jako „prase z lesa“. Když budeme sviním, resp. prasatům, házet perly evangelia, rozšlapou je.

Domnívám se, že Matouš byl přesvědčen, že evangelium náleží pouze zájemcům z řad Židů, že není určeno pro pohany. Ti měli zvěst evangelia uchovávat v čisté podobě a tuto autorizovanou formu předávat dál svým bližním. Židé neprováděli misi k pohanům, tudíž se nedomnívám, že by zde byla řeč o jejím striktním zákazu jako takovém. Spíš je to způsob boje s neautorizovanou formou křesťanství pocházející od apoštola Pavla, nebo možná i s více formami. Jeruzalém byl centrem pravé víry a chtěl si určitě tento

²⁷⁴Bullinger. Viz výše.

²⁷⁵Calvin. Viz výše.

monopol zachovat i nadále. Kontinuita byla důležitá. Roztříštěnost by mohla ohrozit budoucí existenci nově vznikající církve. Navíc Jeruzalém Matoušovy doby byl plný, řekněme, navrátilců z nejrůznějších oblastí říše, což situaci centra nijak neulehčovalo.

Kdo je pravý prorok a kdo falešný se má ukázat u posledního soudu. Správné jednání bude patřičně ohodnoceno. Zneužití perel, či svatého bude po zásluze potrestáno. Falešný prorok dopadne jak vykáčená dřevina v plamenech. Ale pozor – k soudu nepředstupují jednotlivci, ale vždy celé skupiny v čele se svým mluvčím. Je možné si představit, jak přichází Matoušovi křesťané, dále Pavlovi a pak další lokální církve a každá se hájí, že ona je ta pravá. V tuto chvíli je obraz jednoty prvotní církve v troskách. Matouš je, podle mého názoru, přesvědčen, že jeruzalémští křesťané, jejichž tradici podepírá na rozdíl od ostatních ještě pilíř Tóry, jsou ti jediní, kdo obstojí před soudnou stolicí. Izrael je národ vyvolený Bohem a proto i tento, řekněme, upgrade víry je třeba držet doma v co nejčistší podobě.

Seznam pramenů a literatury:

- Alt, F., Liebe ist möglich. Die Bergpredigt im Atomzeitalter, München 1985
- Anchor Bible Dictionary, vol. 5, New Heaven 1992
- Barnard, L. W., To Allegorize or not to Allegorize?, *Studia Theologica* 36, 1982
- Baur, J. C. /ed./, Des Heiligen Kirchenlehrers Johannes Chrysostomus Erzbischofs von Konstantinopel Kommentar zum Evangelium des Hl. Matthäus, Kempten-Muenchen 1916
- Betz, H. D., Eine Episode im Jüngsten Gericht (Mt 7,21-23), *ZThK* 78, 1981
- Týž, The Sermon on the Mount, Minneapolis 1995
- Bible. Písmo svaté Starého a Nového zákona. Český ekumenický překlad, Praha 1995
- Black, M., An Aramaic Approach to the Gospels and Acts, Oxford 1954
- Bornkamm, G., Barth, G., Held, H. J., Überlieferung und Auslegung im Matthäusevangelium, Neukirchen 1965
- Böcher, O., Wölfe in Schafspelzen. Zum religionsgeschichtlichen Hintergrund von Matth. 7,15, *ThZ* 24, 1968
- Bullinger, H., Schriften I., Zürich 2005
- Carter, W., Matthew and the Margins. A Socio-Political and Religious Reading, Sheffield 2000
- Coenen, L., Haacker, K. /edd./, Theologisches Begriffslexikon zum Neuen Testament, Wuppertal 2005
- Davie, G. J. /ed./, John Maldonatus. A Commentary on the Holy Gospels, London 1888
- Davison, J. E., Anomia and the Question of an Antinomian Polemic in Matthew, *JBL* 104, 1985
- Farner, O., Aus Zwinglis Predigten zu Matthäus, Markus und Johannes, Zürich 1957
- Francke, A. H., Werke in Auswahl, Berlin 1969
- Friedrich, G. /ed./, Theological Dictionary of the New Testament, Grand Rapids 1980

- Guelich, R., *The Sermon on the Mount*, Dallas-London 1982
- Hagner, D. A., Matthew 1-13, in: Metzger, B. M., Hubbard, D. A., Barker, G. W. (edd.), *Word Biblical Commentary*, Dallas 1993
- Hill, D., *False Prophets and Charismatics: Structure and Interpretation in Matthew 7,15-23, Bib 57*, 1976
- Jeremias, J., *Zum Synoptischen Problem Matthäus 7,6a*, in: Týž, Abba, 1966
- Kahane, H. and R., *Pearls before Swine? A Reinterpretation of Matt. 7.6, Traditio 13*, 1957
- Keener, C. S., *A Commentary on the Gospel of Matthew*, Michigan-Cambridge 1999
- Kittel, G. /ed./, *Theological Dictionary of the New Testament*, Grand Rapids 1993
- Kittel, G. /ed./, *Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament*, Stuttgart 1938
- Krämer, M., *Hütet euch vor den falschen Propheten. Eine überlieferungsgeschichtliche Untersuchung zu Mt 7,15-23/Lk 6,43-46/Mt 12,33-37, Bib 57*, 1976
- Lachs, S. T., *Studies in the Semitic Background to the Gospel of Matthew*, JQR 67, 1977
- Legasse, S., *Les faux prophètes. Matthieu 7, 15-20, EtFr 18*, 1968
- Lips, H. von, *Schweine füttert man, Hunde nicht – ein Versuch, das Rätsel von Matthäus 7,6 zu lösen, ZNW 79*, 1988
- Loewenich, W. von, *Luther als Ausleger der Synoptiker*, München 1954
- Luz, U., *Das Evangelium nach Matthäus I/1*, Düsseldorf-Zürich 2002
- Llewelyn, S., *Mt 7,6a: Mistranslation of Interpretation?*, NovT 31, 1989
- McEleney, N. J., *The Unity and Theme of Matthew 7:1-12, CBQ 56*, 1994
- Mees, M., *Ausserkanonische Parallelstellen zu den Gerichtsworten Mt 7, 21-23; Lk 6,46; 13, 26-28 und Ihre Bedeutung für die Formung der Jesusworte, VetChr 10*, 1973
- Minear, P. S., *False Prophecy and Hypocrisy in the Gospel of Matthew*, in: Gnilka, J. (ed.), *Neues Testament und Kirche*, Freiburg 1974

- Mrázek, J., Podobenství v kontextu Matoušova evangelia, Jihlava 2003
- Mühlaupt, E. /ed./, D. Martin Luthers Evangelien-Auslegung, Göttingen 1939
- Nolland, J., The Gospel of Matthew. A Commentary on the Greek Text, Michigan-Cambridge 2005
- Oestrup, J., Zu Matth. VII,6, ZDMG 59, Leipzig 1905
- Oilchinger, J. N. /ed./, Des heiligen Thomas von Aquin des englischen Lehrers, goldene Kette, oder: Sortlaufende, ganz aus den Stellen der Kirchenwäter und Kirchenschriftsteller bestehende und kunstvoll verbundene Auslegung der vier Evangelien, Regensburg 1881
- Otto, A., Die Sprichwörter und Sprichwörtlichen Redensarten der Römer, Hildesheim 1962
- Perles, F., Zur Erklärung von Mt 7,6, ZNW 25, 1926
- Plummer, A., An Exegetical Commentary on the Gospel according to S. Matthew, London 1909
- Powell, D., Arkandisziplin, TRE 4, 1979
- Sand, A., Das Evangelium nach Matthäus, Leipzig 1989
- Simonetti, M., Matthew 1-13, in: Oden, T. C., Ancient Christian Commentary on Scripture, Downers Grove 2001
- Scheck, T. P. /ed./, St. Jerome. Commentary on Matthew, Washington 2008
- Schenke, L., Die Urgemeinde. Geschichtliche und theologische Entwicklung, Stuttgart 1990
- Schwarz, G., Matthäus vii 6a. Emendation und Rückübersetzung, NovT 14, 1972
- Strack, H. L., Billerbeck, P., Das Evangelium nach Matthäus erläutert aus Talmud und Midrasch, Muenchen 1922
- Stock, A., The Message of Matthew, Collegewille 1994
- Weber, O. /ed./, Johannes Calvins Auslegung der Heiligen Schrift, Neukirchen 1966
- Ženatý, D., Kázání na hoře, Třebenice 1996

Internetové zdroje:

[Http://www.archive.org](http://www.archive.org). Ze dne 4. července 2011.

[Http://www.bibel.no](http://www.bibel.no). Ze dne 4. července 2011.

[Http://www.biblegateway.com](http://www.biblegateway.com). Ze dne 4. července 2011.

[Http://www.biblenet.cz/](http://www.biblenet.cz/). Ze dne 4. července 2011.

[Http://www.biblestudytools.com](http://www.biblestudytools.com). Ze dne 4. července 2011.

[Http://www.biblia.sk/sk/rohacek/matus/7](http://www.biblia.sk/sk/rohacek/matus/7). Ze dne 4. července 2011.

[Http://www.die-bibel.de](http://www.die-bibel.de). Ze dne 4. července 2011.

[Http://www.drbo.org/lvb/](http://www.drbo.org/lvb/). Ze dne 4. července 2011.

[Http://www.etf.cuni.cz/~rovnanim/bible/bible.html](http://www.etf.cuni.cz/~rovnanim/bible/bible.html). Ze dne 4. července 2011.

[Http://online.bible21.cz/](http://online.bible21.cz/). Ze dne 4. července 2011.

Seznam zkratek:

ABD – Anchor Bible Dictionary

Bib - Biblica

CBQ – Catholic Biblical Quarterly

EtFr – Etudes Franciscaines

JBL – Journal of Biblical Literature

JQR – Jewish Quarterly Review

NovT – Novum Testamentum

ThZ – Theologische Zeitschrift

TRE – Theologische Realenzyklopädie

VetChr – Vetera Christianorum

ZDGM – Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft

ZNW – Zeitschrift für die neutestamentliche Wissenschaft und die Kunde

ZthK – Zeitschrift für Theologie und Kirche

Přílohy

Jednotlivé biblické překlady v různých jazycích

1) Bible kralická²⁷⁶

6. Nedávejte svatého psům, aniž mecte perel svých před svině, at'by snad nepotlačily jich nohama svýma, a obrátíce se, neroztrhaly vás.
15. Pilně se pak varujte falešných proroků, kteříž přicházejí k vám v rouše ovčím, ale vnitř jsou vlci hltaví.
6. Po ovocích jejich poznáte je. Zdaliž sbírají z trní hrozny, aneb z bodláčí fíky?
17. Takt' každý strom dobrý ovoce dobré nese, zlý pak strom zlé ovoce nese.
18. Nemůžet' dobrý strom zlého ovoce nésti, ani strom zlý ovoce dobrého vydávati.
19. Všelický strom, kterýž nenese ovoce dobrého, vyťat a na oheň uvržen bývá.
20. A tak tedy po ovocích jejich poznáte je.
21. Ne každý, kdož mi říká: Pane, Pane, vejde do království nebeského, ale ten, kdož činí vůli Otce mého, kterýž v nebesích jest.
22. Mnozíť mi dějí v onen den: Pane, Pane, zdaliž jsme ve jménu tvém neprorokovali, a ve jménu tvém d'áblů nevymítali, a v tvém jménu divů mnohých nečinili?

2) Nová Bible kralická²⁷⁷

6. Nedávejte svaté věci psům a neházejte své perly před svině, aby je snad svýma nohama nepošlapaly, neotočily se a neroztrhaly vás."
15. "Dávejte si pozor na falešné proroky, kteří k vám přicházejí v ovčím rouše, ale uvnitř jsou to draví vlci.

276URL: <http://www.etf.cuni.cz/~rovnanim/bible/bible.html>. Ze dne 4. července 2011.
277Tamtéž.

16. Poznáte je podle jejich ovoce. Sklízají se snad hrozny z trní a fíky z bodláčí?
17. Tak tedy každý dobrý strom nese dobré ovoce a špatný strom nese zlé ovoce.
18. Dobrý strom nemůže nést zlé ovoce a špatný strom *nemůže* nést dobré ovoce.
19. Každý strom, který nenese dobré ovoce, bývá vyt'at a vhozen do ohně.
20. A proto je poznáte podle jejich ovoce.
21. Ne každý, kdo mi říká 'Pane, Pane', vejde do nebeského království, ale ten, kdo koná vůli mého Otce, který je v nebesích.
22. Mnozí mi v ten den řeknou: 'Pane, Pane, copak jsme ve tvém jménu neprorokovali? Nevymítali jsme ve tvém jménu demony a nedělali jsme ve tvém jménu mnoho zázraků?'

3) Český ekumenický překlad²⁷⁸

6. Nedávejte psům, co je svaté. Neházejte perly před svině, nebo je nohama zašlapou, otočí se a roztrhají vás.
15. Střežte se lživých proroků, kteří k vám přicházejí v rouchu ovčím, ale uvnitř jsou draví vlci.
16. Po jejich ovoci je poznáte. Což sklízají z trní hrozny nebo z bodláčí fíky?
17. Tak každý dobrý strom dává dobré ovoce, ale špatný strom dává špatné ovoce.
18. Dobrý strom nemůže nést špatné ovoce a špatný strom nemůže nést dobré ovoce.
19. Každý strom, který nedává dobré ovoce, bude vyt'at a hozen do ohně.

278URL: <http://www.biblenet.cz/>. Ze dne 4. července 2011.

20. A tak je poznáte po jejich ovoci.

21. Ne každý, kdo mi říká ‚Pane, Pane‘, vejde do království nebeského; ale ten, kdo činí vůli mého Otce v nebesích.

22. Mnozí mi řeknou v onen den: ‚Pane, Pane, což jsme ve tvém jménu neprorokovali a ve tvém jménu nevymítali zlé duchy a ve tvém jménu neučinili mnoho mocných činů?‘

4) Bible21²⁷⁹

6. Nedávejte svaté věci psům a neházejte své perly prasatům; jinak je zašlapou, otočí se a roztrhají vás.

15. Dávejte si pozor na falešné proroky, kteří k vám přicházejí v ovčím rouše, ale uvnitř jsou to draví vlci.

16. Poznáte je po jejich ovoci. Sklízají se snad hrozny z trní a fíky z bodláci?

17. Tak tedy každý dobrý strom nese dobré ovoce a špatný strom nese zlé ovoce.

18. Dobrý strom nemůže nést zlé ovoce, stejně jako špatný strom nemůže nést dobré ovoce.

19. Každý strom, který nenese dobré ovoce, bývá vyťat a vhozen do ohně.

20. A tak tedy: poznáte je po jejich ovoci.

21. Ne každý, kdo mi říká ‚Pane, Pane‘, vejde do nebeského království, ale ten, kdo koná vůli mého Otce v nebesích.

22. Mnozí mi v onen den řeknou: ‚Pane, Pane, copak jsme ve tvém jménu neprorokovali? Nevymítali jsme ve tvém jménu demony? Nedělali jsme ve tvém jménu mnoho zázraků?‘

5) King James Bible²⁸⁰

6. Give not that which is holy unto the dogs, neither cast ye your

279URL: <http://online.bible21.cz/>. Ze dne 4. července 2011.

280URL: <http://www.biblestudytools.com/kjv/>. Ze dne 4. července 2011.

pearls before swine, lest they trample them under their feet, and turn again and rend you.

15. Beware of false prophets, which come to you in sheep's clothing, but inwardly they are ravening wolves.

16. Ye shall know them by their fruits . Do men gather grapes of thorns, or figs of thistles?

17. Even so every good tree bringeth forth good fruit; but a corrupt tree bringeth forth evil fruit.

18. A good tree cannot bring forth evil fruit, neither can a corrupt tree bring forth good fruit.

19. Every tree that bringeth not forth good fruit is hewn down , and cast into the fire.

20. Wherefore by their fruits ye shall know them.

21. Not every one that saith unto me, Lord, Lord, shall enter into the kingdom of heaven; but he that doeth the will of my Father which is in heaven.

22. Many will say to me in that day, Lord, Lord, have we not prophesied in thy name? and in thy name have cast out devils? and in thy name done many wonderful works?

6) English Standard Version²⁸¹

6. "Do not give dogs what is holy, and do not throw your pearls before pigs, lest they trample them underfoot and turn to attack you.

15. "Beware of false prophets, who come to you in sheep's clothing but inwardly are ravenous wolves.

16. You will recognize them by their fruits. Are grapes gathered from thornbushes, or figs from thistles?

17. So, every healthy tree bears good fruit, but the diseased tree bears bad fruit.

281URL: <http://www.biblestudytools.com/esv/>. Ze dne 4. července 2011.

18. A healthy tree cannot bear bad fruit, nor can a diseased tree bear good fruit.

19. Every tree that does not bear good fruit is cut down and thrown into the fire.

20. Thus you will recognize them by their fruits.

21. "Not everyone who says to me, 'Lord, Lord,' will enter the kingdom of heaven, but the one who does the will of my Father who is in heaven.

22. On that day many will say to me, 'Lord, Lord, did we not prophesy in your name, and cast out demons in your name, and do many mighty works in your name?'

7) Zürcher Bibel²⁸²

6. Gebt das Heilige nicht den Hunden und werft eure Perlen nicht vor die Säue, damit sie nicht mit den Füßen auf ihnen herumtreten und sich umwenden und euch in Stücke reißen.

15. Hütet euch vor den falschen Propheten, die in Schafspelzen zu euch kommen - darunter aber sind reissende Wölfe!

16. An ihren Früchten werdet ihr sie erkennen. Lassen sich etwa Trauben ernten von Dornen oder Feigen von Disteln?

17. So trägt jeder gute Baum gute Früchte, jeder faule Baum aber trägt schlechte Früchte.

18. Ein guter Baum kann nicht schlechte Früchte tragen, und ein fauler Baum kann nicht gute Früchte tragen.

19. Jeder Baum, der nicht gute Frucht bringt, wird gefällt und ins Feuer geworfen.

20. So werdet ihr sie an ihren Früchten erkennen.

21. Nicht jeder, der zu mir sagt: Herr, Herr!, wird ins Himmelreich hineinkommen, sondern wer den Willen meines Vaters im Himmel tut.

²⁸²<http://www.die-bibel.de/online-bibeln/zuercher-bibel/lesen-im-bibeltext/>. Ze dne 4. července 2011.

22. Viele werden an jenem Tag zu mir sagen: Herr, Herr, haben wir nicht in deinem Namen als Propheten geredet, in deinem Namen Dämonen ausgetrieben und in deinem Namen viele Wunder getan?

8) Neuer Genfer Übersetzung²⁸³

6. »Gebt das Heilige nicht den Hunden, werft eure Perlen nicht vor die Schweine! Sie könnten sonst eure Perlen zertrampeln und sich dann gegen euch selbst wenden und euch zerreißen.«

15. »Hütet euch vor den falschen Propheten! Sie kommen im Schafskleid zu euch, in Wirklichkeit aber sind sie reißende Wölfe.

16. An ihren Früchten werdet ihr sie erkennen. Erntet man etwa Trauben von Dornbüschen oder Feigen von Disteln?

17. So trägt jeder gute Baum gute Früchte; ein schlechter Baum hingegen trägt schlechte Früchte.

18. Ein guter Baum kann keine schlechten Früchte tragen; ebenso wenig kann ein schlechter Baum gute Früchte tragen.

19. Jeder Baum, der keine guten Früchte trägt, wird umgehauen und ins Feuer geworfen.

20. Deshalb ´sage ich` : An ihren Früchten werdet ihr sie erkennen.«

21. »Nicht jeder, der zu mir sagt: ›Herr, Herr!‹, wird ins Himmelreich kommen, sondern nur der, der den Willen meines Vaters im Himmel tut.

22. Viele werden an jenem Tag zu mir sagen: ›Herr, Herr! Haben wir nicht in deinem Namen prophetisch geredet, in deinem Namen Dämonen ausgetrieben und in deinem Namen viele Wunder getan?«

9) Luther-Übersetzung²⁸⁴

6. Ihr sollt das Heilige nicht den Hunden geben und eure Perlen sollt

283URL: <http://www.die-bibel.de/online-bibeln/neue-genfer-uebersetzung-ngue/lesen-im-bibeltext/>. Ze dne 4. července 2011.

284URL: <http://www.die-bibel.de/online-bibeln/luther-bibel-1984/lesen-im-bibeltext/>. Ze dne 4. července 2011.

ihr nicht vor die Säue werfen, damit die sie nicht zertreten mit ihren Füßen und sich umwenden und euch zerreißen.

15. Seht euch vor vor den falschen Propheten, die in Schafskleidern zu euch kommen, inwendig aber sind sie reißende Wölfe.

16. An ihren Früchten sollt ihr sie erkennen. Kann man denn Trauben lesen von den Dornen oder Feigen von den Disteln?

17. So bringt jeder gute Baum gute Früchte; aber ein fauler Baum bringt schlechte Früchte.

18. Ein guter Baum kann nicht schlechte Früchte bringen und ein fauler Baum kann nicht gute Früchte bringen.

19. Jeder Baum, der nicht gute Früchte bringt, wird abgehauen und ins Feuer geworfen.

20. Darum: an ihren Früchten sollt ihr sie erkennen.

21. Es werden nicht alle, die zu mir sagen: Herr, Herr!, in das Himmelreich kommen, sondern die den Willen tun meines Vaters im Himmel.

22. Es werden viele zu mir sagen an jenem Tage: Herr, Herr, haben wir nicht in deinem Namen geweissagt? Haben wir nicht in deinem Namen böse Geister ausgetrieben? Haben wir nicht in deinem Namen viele Wunder getan?

10) Reina Valera²⁸⁵

6. No deis lo santo a los perros, ni echéis vuestras perlas delante de los cerdos, no sea que las pisoteen, y se vuelvan y os despedacen.

15. Guardaos de los falsos profetas, que vienen a vosotros con vestidos de ovejas, pero por dentro son lobos rapaces.

16. Por sus frutos los conoceréis. ¿Acaso se recogen uvas de los espinos, o higos de los abrojos?

17. Así, todo buen árbol da buenos frutos, pero el árbol malo da frutos

²⁸⁵URL: <http://www.biblegateway.com/versions/?action=getVersionInfo&vid=60>. Ze dne 4. července 2011.

malos.

18. No puede el buen árbol dar malos frutos, ni el árbol malo dar frutos buenos.

19. Todo árbol que no da buen fruto, es cortado y echado en el fuego.

20. Así que, por sus frutos los conoceréis.

21. No todo el que me dice: Señor, Señor, entrará en el reino de los cielos, sino el que hace la voluntad de mi Padre que está en los cielos.

22. Muchos me dirán en aquel día: Señor, Señor, ¿no profetizamos en tu nombre, y en tu nombre echamos fuera demonios, y en tu nombre hicimos muchos milagros?

11) Nueva Version Internacional²⁸⁶

6. »No den lo sagrado a los *perros, no sea que se vuelvan contra ustedes y los despedacen; ni echen sus perlas a los cerdos, no sea que las pisoteen.

15. »Cuídense de los falsos profetas. Vienen a ustedes disfrazados de ovejas, pero por dentro son lobos feroces.

16. Por sus frutos los conocerán. ¿Acaso se recogen uvas de los espinos, o higos de los cardos?

17. Del mismo modo, todo árbol bueno da fruto bueno, pero el árbol malo da fruto malo.

18. Un árbol bueno no puede dar fruto malo, y un árbol malo no puede dar fruto bueno.

19. Todo árbol que no da buen fruto se corta y se arroja al fuego.²⁰ Así que por sus frutos los conocerán.

21. »No todo el que me dice: "Señor, Señor" , entrará en el reino de los cielos, sino sólo el que hace la voluntad de mi Padre que está en el cielo.

²⁸⁶URL: <http://www.biblegateway.com/passage/?search=Mt%207&version=NVI>. Ze dne 4. července 2011.

22. Muchos me dirán en aquel día: "Señor, Señor, ¿no profetizamos en tu nombre, y en tu nombre expulsamos demonios e hicimos muchos milagros?"

12) **Biblia**²⁸⁷

6. Nedávajte svätého psom, ani nehádzte svojich periel pred svine, aby ich snád' nezašliapaly nohami a obrátia sa neroztrhaly vás.

15. Vystríhajte sa falošných prorokov, ktorí k vám prichádzajú v ovčom rúchu, ale vnútri sú dravými vlkami.

16. Po ich ovocí ich poznáte. Či azda z trnia oberajú hrozná alebo z bodľáče fíky?

17. Tak tedy každý dobrý strom rodí dobré ovocie, a zlý strom rodí zlé ovocie.

18. Dobrý strom nemôže rodiť zlé ovocie ani zlý strom rodiť dobré ovocie.

19. Každý strom, ktorý nerodí dobrého ovocia, sa vytína a hádže na oheň.

20. A tak ich tedy po ich ovocí poznáte.

21. Nie každý, kto mi hovorí: Pane, Pane! vojde do nebeského kráľovstva, ale ten, kto činí vôľu môjho Otca, ktorý je v nebesiach.

22. Mnohí mi povedia tamtoho dňa: Pane, Pane, či sme neprorokovali v tvojom mene a v tvojom mene démonov vyhánali a v tvojom mene mnoho divov nečinili?

13) **Nettbibelen**²⁸⁸

6. Gi ikke hundene det hellige, og kast ikke deres perler for svin; de vil bare trampe dem ned, vende seg mot dere og rive dere i stykker.

15. Vokt dere for de falske profeter! De kommer til dere i saueham, men innvendig er de glupske ulver.

16. På fruktene skal dere kjenne dem. Høster en kanskje druer av

287URL: <http://www.biblia.sk/sk/rohacek/matus/7>. Ze dne 4. července 2011.

288URL: <http://www.bibel.no/Hovedmeny/Nettbibelen.aspx>. Ze dne 4. července 2011.

tornebusker eller fiken av tistler?

17. Et godt tre bærer god frukt, et dårlig tre bærer dårlig frukt.

18. Et godt tre kan ikke gi dårlig frukt, og et dårlig tre kan ikke gi god frukt.

19. Hvert tre som ikke bærer god frukt, blir hogd ned og kastet på ilden.

20. Derfor skal dere kjenne dem på fruktene.

21. Ikke enhver som sier til meg: Herre, Herre! skal komme inn i himmelriket, men den som gjør min himmelske Fars vilje.

22. Mange skal si til meg på den dag: Herre, Herre! Har vi ikke profetert ved ditt navn, og drevet ut onde ånder ved ditt navn, og gjort mange mektige gjerninger ved ditt navn?

14) Vulgata²⁸⁹

6. nolite dare sanctum canibus neque mittatis margaritas vestras ante porcos ne forte conculcent eas pedibus suis et conversi dirumpant vos

15. attendite a falsis prophetis qui veniunt ad vos in vestimentis ovium intrinsecus autem sunt lupi rapaces

16. a fructibus eorum cognoscetis eos numquid colligunt de spinis uvas aut de tribulis ficus

17. sic omnis arbor bona fructus bonos facit mala autem arbor fructus malos facit

18. non potest arbor bona fructus malos facere neque arbor mala fructus bonos facere

19. omnis arbor quae non facit fructum bonum exciditur et in ignem mittitur

20. igitur ex fructibus eorum cognoscetis eos

21. non omnis qui dicit mihi Domine Domine intrabit in regnum caelorum sed qui facit voluntatem Patris mei qui in caelis est ipse

289 [Http://www.drbo.org/lvb/](http://www.drbo.org/lvb/). Ze dne 4. července 2011.

intrabit in regnum caelorum

22. multi dicent mihi in illa die Domine Domine nonne in nomine tuo prophetavimus et in tuo nomine daemonia eiecimus et in tuo nomine virtutes multas fecimus

15) Louis Segond²⁹⁰

6. Ne donnez pas les choses saintes aux chiens, et ne jetez pas vos perles devant les pourceaux, de peur qu'ils ne les foulent aux pieds, ne se retournent et ne vous déchirent.

15. Gardez-vous des faux prophètes. Ils viennent à vous en vêtement de brebis, mais au dedans ce sont des loups ravisseurs.

16. Vous les reconnaîtrez à leurs fruits. Cueille-t-on des raisins sur des épines, ou des figues sur des chardons?

17. Tout bon arbre porte de bons fruits, mais le mauvais arbre porte de mauvais fruits.

18. Un bon arbre ne peut porter de mauvais fruits, ni un mauvais arbre porter de bons fruits.

19. Tout arbre qui ne porte pas de bons fruits est coupé et jeté au feu.

20. C'est donc à leurs fruits que vous les reconnaîtrez.

21. Ceux qui me disent: Seigneur, Seigneur! n'entreront pas tous dans le royaume des cieux, mais celui-là seul qui fait la volonté de mon Père qui est dans les cieux.

22. Plusieurs me diront en ce jour-là: Seigneur, Seigneur, n'avons-nous pas prophétisé par ton nom? n'avons-nous pas chassé des démons par ton nom? et n'avons-nous pas fait beaucoup de miracles par ton nom?

²⁹⁰URL: <http://www.biblegateway.com/passage/?search=Matthieu%207&version=LSG>. Zedne 4. července 2011.